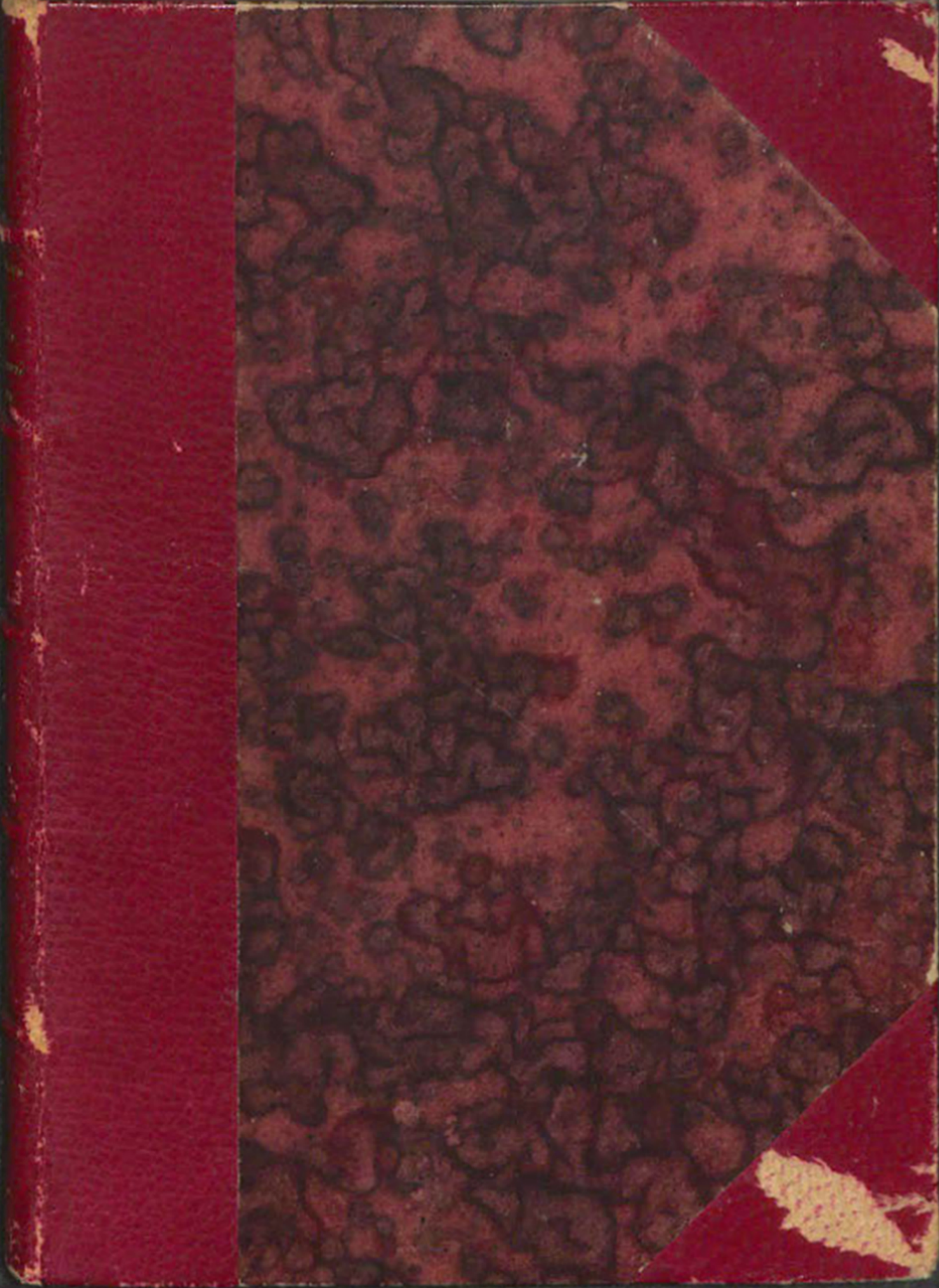
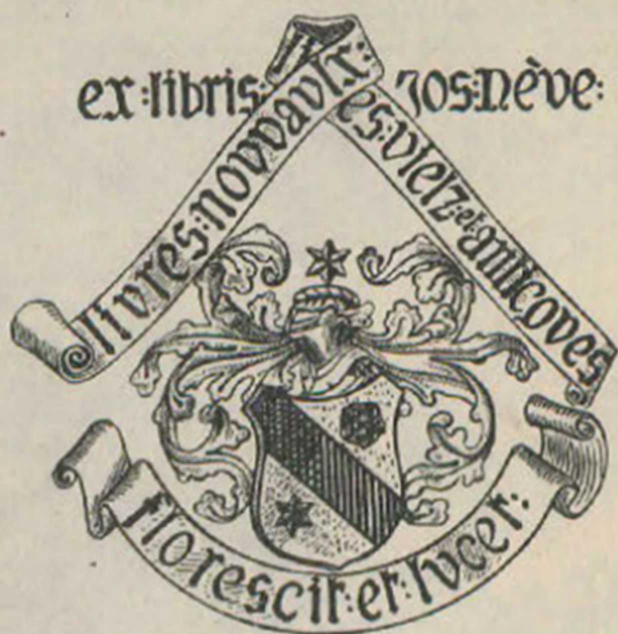

ex:libris: jos:nève:
livres:nouvault:
es:vielz:et:anticques
florescit:et:lucet:

CAT!

LOTHARIUS, Giov. Canti (=INNOCENTIUS III PAPA): Liber de vilitate conditionis humanae. Paris, P. Le Dru pour J. Petit (1499).

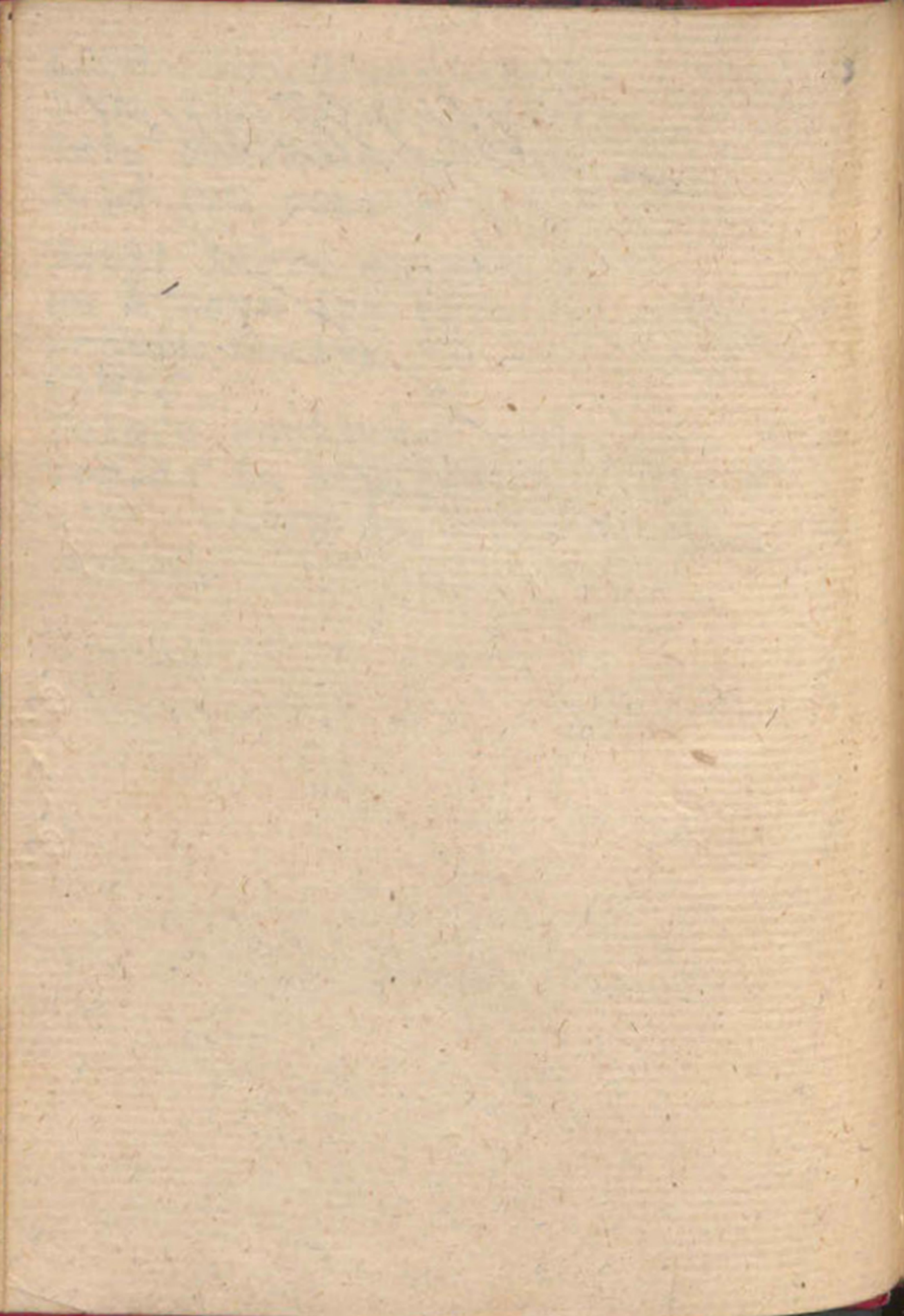
Petit livre extrêm. rare, inconnu à tous les bibliographes, exceptés Murrey 332 et Polain-B 2167.
Polain mentionne cet ex-ci, proven. de la bibl. de Jos Nève, et c'est alors le deux. ex. connu !

no copy in BM

Liber de Contemptu Mundi, sive de Miseria humanae Conditionis

L'abbé Manuel

Lothario de' Conti

Liber de vilitate conditio
nis humane.

¶ Incipiunt capitula primi libri

De miseris conditionis humane I
De miserabili humane conditionis ingressu ii
De vtilitate materie de qua formatus est homo iii
De conceptione infantis iiii
De quali cibo conceptus nutriatur in vtero v
De imbecillitate infantis vi
De dolore partus ⁊ eiulatu vii
De nuditate viii
Qualem fructum homo producit ix
De breuitate huius vite x
De incommodo senectutis xi
De labore mortalium xii
De diuerso studio sapientum xiii
De variis hominum studiis xiiii
De diuersis hominum anxietatibus xv
De miseria pauperis et diuitis xvi
De miseria dominorum et seruorum xvii
De miseria continentis et coniugati xviii
De miseria bonorum ⁊ malorum xix
De hostibus humanis xx
Quomodo corpus dicitur carcer anime xxi
De breui leticia xxii
De inopinato dolore xxiii
De vicinitate mortis xxiiii
De terrore somniorum xxv
De compassione xxvi
De innumerabilibus speciebus egritudinum xxvii
De subitis infortuniis xxviii
De diuersis generibus tormentorum xxix

De quodam horribili facinore cuiusdam mulieris que comedit filium suum xxx
Quod quicunque punit innocentes et nocens absoluit xxxi

Incipiunt capitula secundi libri

De culpabili humane conditionis progressu i
De cupiditate ii
De iniquis muneribus iii
De acceptione personarum iiii
De venditione iusticie v
De insatiabili desiderio cupidorum vi
Quare cupidus satiari non potest vii
De falso nomine diuiciarum viii
De exemplis contra cupiditatem ix
De iniqua possessione diuitiarum x
De licitis opibus xi
De incertitudine diuitiarum xii
De contemnenda possessione diuitiarum xiii
De auaro et cupido xiiii
Cur auaricia dicatur ydolorum seruitus xv
De quibusdam proprietatibus auari xvi
De gula xvii
Exempla contra gulam xviii
De ebrietate xix
Exempla contra ebrietatem xx
De luxuria xxi
De generalitate luxurie xxii
De diuersis generibus luxurie xxiii
De coitu contra naturam xxiiii
De pena huius sceleris xxv

De ambitioso xxvi
De nimia concupiscentia ambitionis xxvii
Exemplum de ambitioso xxviii
q misera et breuis est vita magnatum xxix
De diuersis ppietatibus superborum xxx
De superbia et casu luciferi xxxi
De arrogantia hominum xxxii
De abominatione superbie xxxiii
Contra arrogantiam superborum xxxiiii
Contra fraudem ambitiosorum xxxv
De proprietatibus arrogantium xxxvi
De superfluo cultu xxxvii
Contra superfluum ornatum xxxviii
q plus deferatur vestibus q virtutibus xxxix
De fuscatione colorꝝ et ornatu psone mēse et dom⁹ xl

Capitula tercii libri

De damnabili humane dissolutionis egressu i
De doloribus quos mali patiuntur in morte ii
De aduentu xpi ad diē mortis cuiuslibet hoīs iii
De putredine cadauerum iiii
De tristi memoria damnatorum v
De inutili penitentia damnatorum vi
De diuersis penis inferni vii
De ineffabili angustia damnatorum viii
De igne gehennali ix
De tenebris inferni x
De conuersione penarum xi
De indeficientia tormentorum xii
Cur reprobi non liberantur a pena xiii

Testimonium de suppliciis eternis xiiii
De die iudicii ysaias xv
De precedente tribulatione xvi
Qualiter veniet dominus ad iudicium xvii
De potentia sapientia z iusticia iudicis xviii
De diuino iudicio xix
Et q nichil proderit dānandis xx

¶ Finit tabula huius libri

¶ Domino patri carissimo. P. dei gratia Portuensi episcopo. Lotharius indignus dyaconus gratiam in presenti z gloriam in futuro Modicum ocii q inter multas angustias nup ea que nostis occasione captaui / non ex toto michi preterijt ociosum: sed ad deprimēdam superbiam / que caput est omnium viciorum vilitatem humane conditionis viteqz descripsi. Titulum autem presentis opusculi vestro nomini dedicaui rogans z postulans: vt si quid in ea vestra discretio dignum inuenerit diuine gratie totum ascribat. Si vero paternitas vestra suggesserit / vilitatem humane nature christo fauente describam: quatinus ita p hoc humilietur elatus / vt per illud humilis exaltetur

Q Uare de vulua matris mee egressus sum vt viderē dolorē z laborē z cōsumerentur in cōfusione dies mei. Si talia locut⁹ est ille de se quem deus sanctificauit in vtero matris sue qualia loquar ego de me quē mater mea genuit ī peccati. Heu michi dixerim mater mea q̄ me genuisti filiū amaritudinis z doloris. Job. Quare nō in vulua mortu⁹ sum vel egressus ex vtero stati perii. Cur exceptus genib⁹ lactatus vberib⁹ natus in cōbustione z cibus ignis. vtinā interemptus fuissem in vtero vt fuisset michi mater sepulchrū z vulua eius cōcept⁹ etern⁹. fuissem eni quasi nō essem de vtero translat⁹ ad tumulū. Quis ergo det oculis meis fontē lachrymarū vt fleā miserabilē humane conditionis īgressū Considerani ergo cū lachrymis quomodo factus est hō z quid futurus sit hō: Sane factus est de terra et cōceptus ī culpa nat⁹ ad penā. Agit praua q̄ non licent. turpia q̄ nō decent: vana q̄ non expediunt: fiet cibus ignis: esca vermiū: massa putredinis. Exponā illud planius z dicā plen⁹. Formatus est homo a puluere de cinere de luto. quodqꝫ vili⁹ est: de spurcissimo spmate. cōceptus in pruritu carnis: ī fetore libidinis: in feruore luxurie: quodqꝫ vilius est in labe pcti. Natus ad laborē timorē z dolorē: quodqꝫ miseri⁹ est ad mortē. Agit praua qb⁹ offēdit deū offēdit pximū: offēdit seipsum. Agit turpia quibus polluit famam: polluit personā: polluit conscientiā. Agit vana quibus negligit sua/negligit vtilia/negligit necessaria. Et fiet cibus ignis qui semper ardet et vrit inextinguibilis.

Esca vermis qui semper rodit et comedit: imortalis massa putredinis que semp sordet & fetet horribilis.

¶ De miserabili hūane cōditiōis ingressu Capm. ii.

Formauit igit deus hoīem de limo terre q̄ ceteris vilior est elemētis. Planetas & stellas fecit ex igne: flatus & vētos fecit ex aere: pisces volucres fecit ex aqua: hoīes & iumēta de terra. Cōsiderās ergo aquatica se vilē inueniet. cōsiderās aerea se viliorem agnoscet. cōsiderans ignea se vilissimū reputabit nec valebit se parifacere celestib⁹: nec audebit se preferre terrenis: qz parē se iumētis īueniret & similē agnosceret. Eccl. Unus est hoīm & iumentoꝝ interit⁹ & equa vtriusqz cōditio & nichil hō habz iumentoꝝ āplius: de terra orta & ī terrā pariter reuertunt. Uerba sunt ista nō cuiuslibz hoīs sz sapiētissimi Salomonis. qd ē igr homo nisi lutū & cinis. Hic hō dicit ad deū. Job. Memēto q̄so q sicut lutū feceris me & ī puluerē reduces me. Hinc est q de⁹ dicit ad hoīem ī Ge. Cinis es & in cinerē reuerteris Job. Cōparat⁹ suz luto & assimilat⁹ sū fauille & cineri: lutū efficit ex aqua & puluere vtroqz remanēte. Cinis aūt ex ligno & igne vtroqz deficiēte Expressum misteriū sz alias exprimēdū: Quid ergo lutū supbis de quo puluis extolleris vū cinis gl'iaris

¶ De vilitate materie de qua format⁹ ē hō Ca. iii

At ad aliud forsitā respōdetis q Adā ipe fuit de limo terre format⁹ tu aūt ex humano semie ꝑcreatus: at ille format⁹ ex semine sz imundo. Job. Quis pōt facere mūdum de imūdo cōceptū semine. Quis est hō q̄ imaculat⁹ sit & iust⁹ appareat nat⁹ de muliere. In psal. Ecce eī in iniq̄tatib⁹ ꝯcept⁹ suz & ī delictis pepit me mr mea. Nō tm̄ ī vno delicto nec ī vna

iniqtate: sz tñ i multis iiqtatib⁹ z i mltis delictis. In delictis z iiqtatib⁹ pprijs. i delictis z iiqtatib⁹ alieis

¶ De conceptione infantis Cpm. iiii.

Est eni duplex cõceptio: vna seminũ z altera natu rarũ: fit prima i cõmissis. scda in cõtractis paren tes eni cõmittũt in prima: ples ptrahit i scda. qs eni dicit cõcubitũ cõiugalẽ nũq̃ oĩno cõmitti sine pruritu carnis/ sine feruore libidinis/ sine fetore luxurie vñ se mina cõcepta fedank maculank z viciank. Et qb⁹ aĩa tandẽ infusa cõtrahit labem pcti maculã culpe sordẽ iniqtatis. Sicut ex vase corrupto liquor infusus corrũ pitur: z pollutũ tangẽs ex cõtactu polluit. Habet eni aĩa tres naturales potẽtias siue vires. rõnalem vt di scernat inter bonũ z malũ. irascibilem vt respuat ma lum. cõcupiscibilem vt appetat bonũ. Iste tres vires trib⁹ oppositis viciis corrũpunk originaliter: Uis ra tionalis per ignorantiã vt nõ discernat inter bonũ et malũ. Uis irascibilis per iracundiã vt respuat bonũ: Uis cõcupiscibilis p cõcupiscentiã vt appetat malũ: prima gignit delictũ. vltima pit pctm̃. media delictũ grauat z pctm̃. Est eni delictũ nõ facere faciẽdũ: pec catũ agere nõ agendũ: Hec tria vicia cõtrahũtur ex carne corrupta p tres carnales illecebras. In carna li eni cõmertio rõnis sopitur intuitus vt ignorãtia se minetur libidinis. Irritatur pruritus vt iracũdia pro pagetur voluptatis/ satiatur affect⁹ vt cõcupiscentia cõtrahak. Hic est tyrãnus carnis fex mẽbroꝝ/ fomes peccati/ lãguor nature/ pabulum mortis/ sine quo ne mo nascitur/ sine quo nullus moritur. qui si qñqz trã seat reatu semper tñ remanet actu. Johannes in sua canonica. Si autẽ dixerimus q̃ pctm̃ non habemus

nosipsos seducimus ꝛ veritas nō est in nobis. O gra uis necessitas ꝛ infelix cōditio anteꝙ peccam⁹ pecca to cōstringimur / ꝛ anteꝙ delinquamus delicto tene mur. Paulus ad romanos. Per vnū hoiem pctm̄ intrauit in hunc mūdū / ꝛ per pctm̄ in oēs hoies mors pertransiit. Ezechiel. An nō patres comederunt vuā acerbam et dentes filiorum obstupescunt.

¶ De quali cibo cōcept⁹ nutriat in vtero Cpm̄. v.

SEd attende quo cibo cōceptus nutriatur in vte ro: qui ꝓfecto sanguine mēstruoso q̄ cessat in fe mina post cōceptū ex eo ꝙ cōceptus nutriat in vtero qui fertur esse tā detestabilis vt īmundus vt ex eius cōtactu fruges nō germinēt arescāt arbusta / morian tur herbe amittūt arbores fructū. si vero fera siue ca nes inde comederint in rabiē efferunt. Cōcepti ex se mine ꝛ cibo tali fetus viciū contrahūt: ita vt leprosi ꝛ elephāti ex hac corruptione nascātur. Unde ſm legē moysaicā mulier q̄ mēstrua patitur reputat imūda. Et si quis ad menstruatā accesserit: iubet interfici / ac ꝓpter īmundiciā mēstruoꝝ precipit: vt mulier si ma sculū pareret quadraginta. Si vero feminā octogin ta diebus a templi ingressu cessaret.

¶ De imbecillitate infantis Cpm̄. vi.

QUare ergo data est misero lux / ꝛ vita his q̄ sunt in amaritudine aie. Felices illi q̄ moriunt āteꝙ oriātur / prius mortē sentientes ꝙ vitā scientes. Qui dam enī tā deformes ꝛ ꝓdigiosi nascuntur vt nō ho mines sed poti⁹ abhominationes videant. Quibus forte meli⁹ fuisset ꝓuisum si nunꝙ ꝓdiissent ad visū qm̄ vt mōstra monstrant ꝛ ostendunt ostētui. plerīq3 vero diminuti mēbris ꝛ sensibus corrupti nascantur /

amicorū tristicia/parentū infamia/ppinquorū verecū dia. q hec particulariter dixerim de q̄busdā cū generaliter oēs sine sciētia/sine virtute/sine xbo nascunt flebiles debiles ībecilles parū a brutis distātes. imo in multis min⁹ habētes. nā statim vt aīalia orta sunt gradiunt. nos aūt non solū erecti pedibus nō incedimus: verūetiam incuruati manibus non reptamus.

¶ De dolore partus ₇ eiulatu nascētis Cpm. vii.

OMnes enī nascimur eiulātes vt nature miseriā exprimamus. Masculus enī recēter natus dicit A femina vero E. Unde vsus. Dicētes e vel a quot quot nascunt ab eua. Quid ē igit eua nisi eua vtrūqz dolētis īteriectio est dolorē magnitudinis exprimēs. hinc enī ante pctm̄ virago: post pctm̄ eua meruit appellari: ex quo sibi dictū audiuit in Genesi. In dolore paries: nō est dolor sicut parietis. Unde rachel pre nimio dolore partus interiit ₇ moriens vocauit filii sui nomen Bēiamī. id est filius doloris. vxor finees subitis dolorib⁹ irruētibus peperit filiū ac periit ₇ in ipso mortis articulo vocauit filiū suū Naboth id est filiū doloris. In euā. Jo. Mulier cum parit tristiciam habet: cū aūt peperit filiū masculū iam nō meminit p̄ssure ppter gaudiū q2 nat⁹ est hō ī mūdo. Cōcipit ergo cū īmūdicia ₇ fetore: parit cū tristicia ₇ dolore: nutrit cū angustia ₇ labore: custodit cum instātia et timore.

¶ De nuditate ₇ vestitu infantis Cpm. viii.

NUdus egreditur ₇ nudus regredit: paup accedit ₇ paup recedit. Job. Nudus inquit egressus sū ex vtero matris mee/ ₇ nud⁹ reuertar illuc. Apl's ad thimo. Nichil intulim⁹ in hūc mundū auferre q̄d possum⁹. Si quis aūt indut⁹ egredit attende quis

preferat idumentū. Turpe dictu: turpius auditu: tur
pissimum visu: fedam pelliculam sanguine cruenta-
tam. Hec est illa materia de qua Thamar inquit in
partu in Gen̄. Quare divisa est propter te materia
ꝛ ob hanc causam vocavit nomen filii eius Phares
quod interpretatur divisio.

¶ Qualem fructum homo ꝓducit. Capitulum. ix

Qualis humane cōditionis indignitas: indignet
vilitatis humane cōditio. herbā ꝛ arbores inue
stiga. Ille de se ꝓducunt flores ꝛ fructus. ꝛ tu de te len
des pediculos ꝛ lūbricos. Ille de se fundunt oleū vi-
nū ꝛ balsamū: ꝛ tu de te vrinā sputū ꝛ stercus. Ille de
se spirant suauitatis odorē ꝛ tu de te reddis abomina
tionē fetoris. Qualis est arbor talis ē fruct⁹. In euā.
Non pōt arbor mala bonos fruct⁹ facere: nec arbor
bona malos fructus. Quid enī est hō ſm formā nisi
quedā arbor euersa cui⁹ radices sunt crines. trūcus ē
caput cū collo: stipes est pect⁹ cū aluo. rami sunt vlne
cū tibiis: frōdes sunt digiti cū articulis. Job. Hoc est
foliū quod a vento rapitur ꝛ stipula q̄ a sole siccatur.

¶ De breuitate huius vite Capitulum. x.

In primordio ꝯditionis humane nōgētis ānis ꝛ
āpli⁹ hoīes vixisse legunt: ſʒ paulatī vita hoīs de
clināte dixit dn̄s ad Noe i Gen̄. Nō ꝑmanebit i hoīe
spūs i eternū: qꝛ caro ē. Erūtqʒ dies vite illi⁹. cxx. āno
rū: qd̄ intelligi pōt tā de termīo vite q̄ de spacio peni
tēdi. Ex tūc enī rarissime legunt hoīes vixisse pl⁹: sed
cū magis ꝛ magis vita recidat hūana dictū ē i psal.
dies ānoꝝ ꝛc. In ipis lxx. ānis si āt in potentatibus
lxxx. ꝛ āplius eoꝝ labor et dolor. Job. Non paucitas
dieꝝ meoꝝ finiet breui tp̄e. dies mei velocius trāsie-

rūt q̄ a texente tela succidit. Job. Homo nat⁹ de muliere breui vi. t. re. m. mi. q̄ quasi flos eg. ⁊ co. ⁊ f. ve. vm. ⁊ nū. i. e. sta. p. pauci veniunt ad lx. paucissimi ad. lxx. ānos puenerūt

¶ De icōmodis senectutis. Ca. xi.

SI q̄s āt ad senectutē pcesserit statī cor eius affligit et caput cōcutit: lāguet spūs: fetet anhelit⁹: facies rugat: ⁊ statī curuat. Caligāt oculi: ⁊ vacillāt articuli: nares effluūt: ⁊ oēs crines defluūt: tremit tact⁹: ⁊ depit act⁹: dētes putrescūt: aures surdescūt: senex de facili pvocat ⁊ difficile reuocat: cito credit ⁊ tarde discernit: tenax ⁊ cupidus: tristis ⁊ querul⁹: velox enī est ad loquendū ⁊ tardus ad audiēdū: sz nō est tard⁹ ad irā. Laudat etiā ād āntiquos ⁊ spnit modernos: vituperat pñs ⁊ cōmendat pteritū: suspirat ⁊ anxiat / torpet ⁊ infirmat. Audi poetā Hora. Multa senē circūueniunt icōmoda porro nec senes cōtra iuuenes glorient / nec molestēt iuuenes ɔtra senes / q̄z q̄d sum⁹ iste fuit / erimus quandoq̄z quod hic est

¶ De labore mortalium Capitulum. xii.

AUis ergo nascit ad volandū ⁊ hō nascit ad laborem. cuncti dies ei⁹ laborib⁹ ⁊ erūna pleni sunt: nec p noctē reqescit mens ei⁹. In ecclīast. Et hoc nomen vanitas nō est quisq̄ sub sole sine labore / nō est sine defectu sub luna: nō est sine vanitate sub tpe. Tēpus enī est mora mot⁹ rerū mutabiliū / vanitas vanitatū ⁊ oīa vanitas. Inq̄t Ecck. O q̄ varia sūt studia hoīm. O q̄ diuersa sunt exercitia. In ecck. Un⁹ oīm finis est tm̄. i. affect⁹ labor ⁊ afflictio spiritus. In ecck. Occupatio magna est oībus hoīb⁹ ⁊ iugū graue sup filios Ade. a die exitus de vtero matris eorum vsq̄z ad diem sepulture in matrem omnium nostrum.

¶ De diuerso studio sapientum Capitulum .xiii.

Perscrutentur sapientes et inuestigent alta celi lata terre: profunda maris: de singulis disputent et de cunctis pertractent: discant semper vt doceant: id est quod de hac occupatione nisi laborem et dolorem et afflictionem spiritus inuenient. Nouerat hoc experimento qui dixerat. Eccl. Dedi cor meum vt scirem prudentiam atque doctrinam: errores et stulticiam. et agnoui quod esset labor et afflictio spiritus: eo quod in multa sapientia multa sit indignatio et qui addit scientiam addit laborem. licet enim oporteat indagantem multis etiam insudare vigiliis: et inuigilare sudoribus. vis tamen est tam facile tam vile quicquam: quod ad plenum intelligatur et comprehendatur ad loquendum: nisi forsan illud perfecte sciatur. quod nichil scitur perfecte quia quod ex hoc insolubilis redargutio consequatur quod enim in libro. Sap. Corpus quod corrumpitur aggrauat animam et deprimit terrena inebetat sensum multa cogitantem Audi quid super hoc sentiat. Salo. in eccl. Cuncte res difficiles non potest eas homo explicare sermonibus. est homo qui diebus et noctibus non capit somnum oculis et nullam operum dei potest inuenire rationem. et quanto plus laborauerit ad querendum tanto minus inueniet. In psal. Defecerunt scrutantes scrutinio: quoniam accedit homo ad cor altum et exaltabitur deus. Salo. Perscrutator enim maiestatis opprimetur a gloria. qui enim magis intelligit magis dubitat et ille videtur plus sibi sapere qui plus desipit. plus ergo scire est scire quod nesciat. fecit autem deus hominem rectum et ipse se infinitis miscuit questionibus.

¶ De variis hominum studiis Capitulum .xiiii.

Currunt et discurrunt mortales per sepes et semitas ascendunt montes et transcendunt colles transuo

lant rupes: pervolant alpes: transgrediuntur foueas: ingrediuntur cauernas: rimantur viscera terre: ꝓfū da maris: incerta fluminis: opaca nemoris: inuia soli tudinis: exponunt se ventis ꝛ ībribus: tonitruis ꝛ ful minibus: fluctibus ꝛ ꝓcellis: ꝑcipiciis ꝛ ruinis: metal la cudunt ꝛ cōflant: lapides sculpunt ꝛ poliunt. lingua succidunt dolant ꝛ cōsumant: telas ordiuntur ꝛ texūt Excolant agros: plantant vineas: vestes incidunt: edificant domus: ꝛ plantant ortos: succendunt cliba nos: exstruunt molendina: piscantur: venantur: ꝛ au cupantur: meditantur ꝛ cogitant / consiliantur ꝛ ordi nant que reuelantur ꝛ litigant. Diripiunt ꝛ furantur / decipiunt ꝛ mercantur / cōtendunt ꝛ preliantur / ꝛ inu mera talia agunt vt opes cōgregēt. vt questus mul tiplicent vt lucra sectentur / vt honores acquirant. vt dignitates extollāt ꝛ potestates extēdāt / ꝛ hoc quoqꝫ labor ꝛ mentis afflictio / si michi nō credit Salomo ni credatur in Eccl. Magnificaui inquit opera mea edificaui michi domos / ꝛ plantaui michi vineas / feci ortos ꝛ pomeria / ꝛ consitui cunctis generibus arboꝝ extruxi michi piscinas aquaꝝ vt rigarem siluas agro rū germinantiū / possedi seruos ꝛ ancillas multamqꝫ familiā habui / armenta quoqꝫ ꝛ magnos ouiū gre ges vltra oēs q̄ fuerunt ante me in ihrl'm. Coaceruaui michi aurū ꝛ argentū ꝛ substantias rerū ꝛ ꝓuincia rū: feci michi cātores ꝛ cātatrices ꝛ delicias filioꝝ ha bui / ciphos ꝛ vrceos in ministerio ad vina fundenda habui ꝛ supgressus sum opib⁹ oēs q̄ fuerūt āte me in ihrl'm. Cūqꝫ me cōuertissem ad vniuersa que fecerā ꝛ ad labores q̄bus frustra sudauerā: vidi in omībus vanitatem ꝛ afflictionem animi et nichil permanere

sub sole quod non sit labor et afflictio spiritus.

¶ De diuersis hoim anxietatibus Cpm. xv.

O Quāta mortalis anxit āxietas affligit cura sollicitudo molestat met⁹ exterret tremor concutit horror abducit: dolor affligit: cōturbat tristicia: cōturbat turbatio paup ꝛ diues: seru⁹ ꝛ dn̄s: cōiugat⁹ ꝛ cōtinēs: deniqꝫ bon⁹ et mal⁹ oēs mūdanis cruciatibus affligunt ꝛ mūdanis afflictionib⁹ cruciant. expto credo mgr̄o Job. Si ipius inqt fuero ve michi est ꝛ si iustus nō leuabo caput saturatus afflictione ꝛ miseria.

¶ De miseria pauperis ꝛ diuitis Cpm. xvi.

PAuperes enī premunt inedia: cruciantur erūna fame siti frigore nuditate vilescunt ꝛ tabescunt spernūtur ꝛ cōfundūtur. O miserabilis cōditio mēdicātis. Nā si petit pudore cōfunditur: si vero nō petit egestate ꝯsumit. sꝫ vt mēdicet necessitate cōpellitur: deū causat iniquū q̄ nō recte diuidit ꝓximū: criminatur malignū q̄ nō plene subueniat. Indignatur murmurat ꝛ iprecatur. Aduerte sup hoc sententiam Salomonis in ꝓuerbiis. Meli⁹ est mori q̄ indigere ꝛ ꝓximo suo paup erit odiosus. Salomō. Oēs dies pauperis mali fratres hoīs paupis oderūt eū: insup ꝛ amici ꝓcul recesserūt ab eo. Vñ v̄sus in cathone. Cū fueris felix ꝛc. Pro pudore ꝫm fortunā existimat ꝓsona cū ꝫm personā poti⁹ sit fortuna existimāda. tā bonus reputat vt diues. tā malus vt paup cū tā diues sit reputandus vt bon⁹. tā pauper vt malus: diues enī superfluitate resoluitur ꝛ iactātia effrenatur. Currit ad libitū ꝛ corruit ad illicitū ꝛ fiunt ad instrumēta penarum q̄ fuerant oblectamenta culparū: labor in acquirendo: timor in possidēdo: dolor in amittendo mentē

eius semp fatigat sollicitat z affligit. In euangelio Mathei. Ubi est thesaurus tuus ibi est z cor tuum. sz de hoc plenius in sequentibus dicemus.

¶ De miseria dñorum et seruorum Cpm. xvii.

SEru⁹ nimis terret āgariis fatigat plagis affligit opib⁹ spoliat q̄ si nō hz habere cōpellit: et si hz cogit nō habere. Culpa dñi sui pena: culpa sui dñi pda. Orati⁹ Quicq̄d delirāt reges plectunt achiui. In eccl. Uenatio leonis onager i heremo: sic pascua diuitū sunt pauperes. O extrema cōditio seruitutis. Natura liberos genuit sz fortuna suos pstituit. seru⁹ cogit pati nemo sinit pati dolore pcutit z nemo cōdolere pmittit. sic pe vero seru⁹ est vt nemo sit sibi misericors miseri q̄ castra sequunt. qz miserū est aliena viuere pda. dñs aūt si crudelis est oportet illū vereri ppter nequitiā subiectoꝝ. si mitis est dñs cōtingit illū cōtēpni ppter insolentiā subiectoꝝ seueꝝ ergo met⁹ affligit z mansuetū vilitas puipendit nā crudelitas parit odiū z familiaritas parit cōtēptū. Familiaris eni cura fatigat z domestica sollicitudo molestat. Oportet ei semp esse patū vbiqz munitū vt possit malignātiū isidias pcauere z oppugnātiū iiurias propulsare. hostes cōterrē: ciues tueri: nec sufficit diei malicia sua. In psal. Si dies diei laborem eructat et nox nocti sollicitudinem indicat: dies ergo laboriosi ducuntur z noctes expenduntur in somnes

¶ De miseria continentis z coniugati Ca. xviii

SI pōt ignis nō vrere pōt caro nō concupiscere: qz q̄tūcūqz puniet nūq̄ tn̄ ex toto. Jebuseus ille expugnatur. Horatius. Naturā expellas futura tātū vsqz recurret. In euangelio Mathei. Nō omnes

capiunt verbũ illud: sed q pōt capere capiat. Unde cũ
de⁹ de ceteris pōtificalib⁹ indumētis iussisset i Exod
vt moyses ꝛ aaron filios suos vestirent: ꝛ de solis fe=
moralib⁹ nō precepit. Sed ait vt ipi femoralibus vte
rent cum ingrederentur in tabernaculum testimonii.
Paulus ad Thimo. dicit. Nolite fraudare inquit, in
uicem: nisi forte ex consensu ad tps vt vacetis oratio
ni. Et iterũ reuertimini in idipm ne tēptet vos Sa=
thanas: ꝑpter incontinentiā vestrā. Meli⁹ enī est nu
bere q̄ vri: pugnat ergo cōtra cōtinentiā vestrā āge
lus sathane q carnaliter stimulat ꝛ grauiter colaphi
sat. Ignē nature suggestionis flatu succendit: mate=
riā apponit: facultatē tribuit / ꝛ oportunitatē ministrat:
pugnat ꝛ species q̄ subito visa est facile cōcupiscitur.
In .ii. Regū. Ubi cũ dauid post meridiē deābularet i
solario dom⁹ regie videns ex aduerso Bersabee la=
uantē concupiuit eā. Erat aūt mulier pulchra valde:
misit ꝛ tulit eā dormiuitq; cũ ea. Apl's ad Corinth.
Porro q cū vxore est sollicitus est que sunt mundi ꝛ
diuisus est: distrahitur enī p multas angustias etiam
in varias sollicitudines disceptatus vt filiis ꝛ vxori fa
mulis ꝛ ancillis necessaria querat ꝛ subministret: tri=
bulationē ergo carnis habet huius vxor concupiscit
habere preciosum ornamentũ: variā superlectilē: vt
pluris sit sepe cultus vxoris q̄ cēsus mariti: alioquin
per dies ꝛ noctes suspirat ꝛ plangit: garrit ꝛ murmu=
rat. Salo. Tria enī sunt que non sinunt hominem in
domo manere: fumus / stillicidium / et mala vxor. Illa
inquit ornatior ꝓcedit in publicum hec ab omnib⁹
honoratur. Ego misera sum in conuentu feminarum
sola despicior: a cunctis cōtēnor: sola vult diligi sola

laudari: alterius amore suo asserit odium: alterius lau
dem sui dedecus suspicatur. Amandum est omne quod
diligit: odiendum est omne quod spernit: vincere vult
sed vinci non valet famulari non patitur: sed dominari
molitur: cuncta vult posse: nullis vero nosse. si pulcra
fuerit facile adamatur: sed si feda facile concupiscit sed
difficile custoditur. Iere. Quod a multis diligitur mo
lestum est possidere: quod nemo dignatur habere. ali
us forma alius ingenio: alius libertate sollicitat et ex ali
qua parte rapitur quod vndiqz patescit. Cernimus equus
asinus treatis vestis et lecticulus: calix et vrceolus: pri
us probantur et postea comparantur. Sponsa vero vix
tandem ostenditur ne prius displiceat quam ducatur. Ue
rum quid prodest diligens custodia cum vxor impudica
seruari non possit pudica vero non debeat: sed illa ve
ra pudica dicenda est cui licet peccare sed noluit qua
liscunqz casus obueniret necessario habenda/si feda
si fetida/si egra/si fatua/si superba/si iracunda/si per
te qualibet viciosa / propter solam fornicationem
potest vxor a viro dimitti / sed nec dimittens potest
aliam ducere/nec dimissa potest alii copulari in Ma
theo. Quia quicunqz dimiserit vxorem nisi ob forni
cationem et aliam duxerit mechatur/et qui dimissaz
duxerit mechatur. Apl's ad corynth. quod si vxor a vi
ro suo discesserit manere debet inupta / aut viro suo
reconsiliari. similiter et vir si discesserit ab vxore graue
nimis est pondus matrimonii. Salo. Nam stultus et
impius est qui tenet adulteram et patronus est turpitudis qui ce
lat crimen vxoris. sed si dimittat adulteram absqz sui cul
pa punitur/quoniam illa viuente cogitur continere/propter quod et discipuli
xpo dixerunt in Matheo. Si ita est causa hominis cum vxore

nō expedit nubere. quis vnq̄ equanimit᷑ poterit susti
nere riualem; suspitio sola zelotipū vehementer affli
git. Nā licȝ scriptū est ī Genesi. Erūt duo ī carne vna
zelus tamen viri duos in carne vna non patitur

¶ De miseria bonorum et malorum Cpm.xix.

NOn est impijs gaudere dicit dn̄s p̄ ꝓphetam
q: per q̄ peccat hō per hec ⁊ torquet᷑: vermis enī
cōscientie nunq̄ morit᷑: et ignis rationis nunq̄ extin
guit᷑. Job. Uidi eos q̄ operant᷑ iniq̄tates ⁊ seminant
dolores: et metunt eos flente dn̄o perijsse ⁊ spiritu ire
esse cōsūptos: supbia inflat; inuidia rodit: auaricia sti
mulat: ira succēdit: angit gula: dissoluit luxuria: ligat
mendaciū: maculat homicidiū: sic et cetera viciorum
portenta vt qui sunt homini peccanti oblectamenta
deo sunt instrumenta puniendi. Oratius. Inuid⁹ al
terius marcescit rebus opimis inuidiā si tuli nō imi-
nere tyrāni mai⁹ tormentū. Paul⁹ ad roma. Uiciū
enī corrūpit naturā apl'o testāte qui ait ad romanos
Quia euanuerunt in cogitationibus suis obscuratū
est insipiens cor eoꝝ ꝓpter quod tradidit illos deus
in desiderio cordis eoꝝ vt in imundicia ⁊ cōtumelijs
afficiant corpora sua. Et q: non ꝓbauerunt deum ha
bere in noticia sua tradidit eos deus in reprobum sē
sum vt faciant ea que non conueniunt. Paulus ad
Tthimo. Sed qui pie volunt viuere in xpo Jesu per
secutionem patiuntur. Paulus ad hebre. Sancti ve
re ludibria ⁊ verbera experti sunt. insuper ⁊ vincula
⁊ carceres lapidati sunt: secti sunt: tēptati sunt: et in
occisione gladij mortui sunt pro dn̄o. Paulus ad he
breos. Circuierunt in melotis ⁊ in pellibus caprinis
egentes angstiati sunt: afflicti sunt: quibus dign⁹ nō

erat mūdus: in solitudinibus errātes & in montib⁹ et in cauernis terre. Paul⁹ ad Corinthi. Periculis flu minū: periculis latronū: periculis ex genere: periculis ex gētibus: periculis in sollicitudine: periculis i falsis fratrib⁹: in labore & erūna in vigiliis multis: in fame siti: & in ieiuniis multis: in frigore & nuditate/ & in an-gustiis multis. Justus enī cū abneget semetipm cru cifigens mēbra sua cū viciis & concupiscentiis vt sibi mūdus sit crucifixus et ipe mūdo. In apostolo. Non habet hic manentē ciuitatē: sed futurā gloriā inqrit. sustinet seculū tanq̄ exiliū. clausus i corpore tanq̄ in carcere. Psalm⁹. Incola ego sum in terra & peregri nus sicut oēs patres mei. Remitte michi vt refrige-rer priusq̄ abeam & amplius nō ero. Heu michi quia incolatus me⁹ plongatus est habitaui cū habitanti bus cedar multū incola fuit aīa mea. Paul⁹. Quis infirmatur & ego non infirmor: quis scandalisatur et ego non vror: In Judith. Nam peccata proximorū refrigeria sunt iustorum. In Judith. Hoc est irriguū quod Caleph dedit filie sue in dotem.

¶ De hostibus hominis Capitulum. xx.

Milicia est vita hois sup terram. Job. An nōne milicia cū multiplices hostes vndiq3 semp insi dientur vt capiāt psequētur vt pmaneant. demō et homo mūd⁹ et caro. demō cū viciis/ homo cū bestiis/ mūdus cū elementis/ caro cū sensibus. Apl's. Caro nāq3 concupiscit aduersus spm/ et spūs aduersus car nem. verū nō est nobis cōluctatio aduersus carnē et sanguinē sed aduersus spūalia nequitias in celestibus aduersus rectores tenebrar harū. Petrus. Aduersa rius noster dyabol⁹ tanq̄ leo rugiens circuit querēs

quē deuoret. accēduntur ignea tela neqssima. Ihere. Mors ingredit per fenestras. In libro sa. Ocul9 aīe mā depredat pugnat orbis terrarū cōtra insensatos In Mathe. Insurget gens cōtra gentem ꝛ regnum aduersus regnū. et terremotus magni erūt per loca pestilentie ꝛ fames terroresqꝫ de celo tēpestates ꝛ tonitrua. terra ꝓducet spinas ꝛ tribulatos aqua ꝓcellas ꝛ fluctus: aer tēpestates ꝛ tonitrua: ignis coruscationes ꝛ fulgura. In Ge. Maledicta terra in opere suo spinas et tribulos germinabit tibi. In sudore vultus tui vesceris pane tuo donec reuerteris ad terram de qua sumptus es: qꝛ terra es ꝛ in terram ibis. Insidiatur aper de silua ꝛ singularis ferus depascit lupus ꝛ vrsus pardus: ꝛ leo tygris: ꝛ onager cocodrillus ꝛ grifes serpens ꝛ coluber: basiliscus ꝛ aspis cerastes ꝛ draco: scorpiones ꝛ vipe: sed ꝛ lendes ꝛ pulices formice ꝛ pediculi: cimices ꝛ musce scorpiones ꝛ vulpes pisces et volucres. in Genes. Nam qui creati sumus vt dominaremur piscibus maris et volucribus celi: ꝛ vniuersis animantibus que mouentur in terra In deutro. Nunc damur illis in predam. Scriptum est enim ī psalmo. Dentes bestiarum mittam te ī eis cum furore trahentium super terram.

¶ Quō corpus dicitur esse carcer aīe Cap. xxi.

Infelix ego hō quis me liberabit de carcere mortis hui9. Apl's. Certe nō vult educi de carcere q̄ nō vult exire de corpore. nam carcer aīe corp9 est: de quo dicit Dauid. Educ de carcere aīaꝫ meā nūq̄ ibi est qes tranqllitas. nūq̄ est pax ꝛ securitas: vbiqꝫ est timor ꝛ tremor: vbiqꝫ labor ꝛ dolor. Job. Caro dū viuet dolebit ꝛ anima super semetipsa lugebit.

¶ De breui leticia Capitulum.xxii.

Quis vnq̄ diem totā in suā duxit delectationem iocundā quin in aliqua parte diei reatus cōscientie vel impetus ire: vel motus concupiscentie non turbauerit: quē liuor inuidie: vel ardor auaricie: vel tumor superbie nō vexauerit quem aliqua iactura vel offensa: vel passio nō cōmouerit quem deniq3 visus vel auditus/vel actus aliquis non offenderit. Rara auis in terris nigroq3 similis cigno. Audi super hos sententiam sapientis. Eccl'ia. A mane vsq3 ad vesperā mutabitur spiritus. Job. Cogitationes varie sibi succedunt et mens rapitur in diuersa tenent cytharam et gaudent ad sonitū organi: ducūt in bonis dies suos: et in puncto ad infernum descendunt.

¶ De inopinato dolore Cpm.xxiii.

Semper eni humane leticie vel mūdane tristicia repētina succedit: et quod incepit esse cum gaudio desinit esse cum tristicia: mundana quippe leticia vel felicitas multis est amaritudinibus respersa. Nouerat hoc ille qui dixerat. Risus dolore miscebitur. Salomon. Extrema gaudii luctus occupauit. Paulus. Experti enim sunt et liberi. Job. Qui comederant z biberent vinum in domo fratris sui primogeniti repente ventus irruit vehementer a regione deserti et concussit quattuor angulos domus q̄ corruēs vniuersos oppressit. Merito ergo pater aiebat versa est in luctum cythara mea et organum meum in vocem flentium. In Eccl'. Melius est ire ad domum luctus q̄ ad domum conuiuii. In eccl'. Memorare nouissima tua et in eternum non peccabis

¶ De vicinitate mortis Capitulum.xxiiii.

Semper dies vltimus prim⁹ ꝛ nunc̄ dies prim⁹ dies vltim⁹ reputat̄ cū tamē ita viuere semꝑ de ceat tanq̄ mori semꝑ oporteat. Scriptū est enī in eccl. Memor esto qm̄ mors nō tardat: tēp⁹ p̄terit ꝛ mors appropinquat. In ps. Mille ān̄i ante oculos moriētis tanq̄ dies hesterna q̄ preteriit. semꝑ enī futura nascū tur: ꝛ semꝑ p̄sentia moriunt̄. Et quicq̄d est p̄teritū to tū est mortuū. Morimur ergo semꝑ dū viuim⁹. ꝛ tūc tantū desinimus mori cū desinimus viuere. In Eccl. Melius est ergo mori vite q̄ viuere morti: qꝛ nichil est mortalis vita q̄ mors viuens. In Eccl. Laudaui magis mortuos q̄ viuentes ꝛ vtroqꝫ feliciorē repu tauí qui nondū natus est: vita velociter fugit ꝛ retine ri nō potest. Mors autē instāter occurrit ꝛ īpediri nō potest: sed hoc est illud mirabile q̄ quāto plus crescit tanto magis decrescit: quia quāto plus vita ꝓcedit/ tanto magis ad finem accedit.

¶ De terrore somniorum Cpm. xxv.

Tempus enī qđ quieti cōcessum est nō cōceditur esse quietū. nā terrēt sōnia/visiones ꝑturbant. Et licet nō sunt in veritate tristia vel terribilia vel la boriosa q̄ somniāt somniātes: in veritate tn̄ tristātur terrētur fatigant̄ intantū vt etiā dormiētes aliquan do lachrymant̄ ꝛ euigilātes sepissime cōturbant̄. si ve ro iocundū q̄d viderint nichilomin⁹ euigilātes tristā tur tanq̄ id amiserint. Aduerte quid super hoc dicat Eliaphat Themanites. in Daniele In horrore visio nis nocturne qn̄ solet sopor hoīes occupare: pauor ter ruit me ac tremor ꝛ oīa ossa mea ꝑterrita sunt: ꝛ cum spirit⁹ me p̄sente trāsiret inhorruerūt pili carnis mee Considera Job dicētem. Si dixero consolabitur me

lectulus meus: et reuelabo loquēs mecū in strato meo terrebit me p̱ somnia et p̱ visiones horrore cōcutiens In Daniele Nabuch. Somniū vidit qd̄ eū valde perterruit et visiones capitis eius cōturbauerūt eum. In Ecce. Multas curas sequunt̄ sōnia et vbi multa somnia plurime vanitates. In Ecclesiastes. Multos errare fecerūt somnia et exciderūt sperātes i eos. apparēt enī frequēter in sōnis turpes ymaginationes ex qb⁹ p̱ illusiones nocturnas nō solū caro polluitur sz etiā aīa maculatur. Unde dn̄s in Leuitico. Si sit inquit inter vos homo q̄ sit nocturno pollutus somnio egrediatur castra et nō reuertatur priusq̄ ad vesperam lauetur aqua et post solis occasum reuertatur in castra.

De compassione Capitulum. xxvi.

O Quāto dolore turbamur q̄to tremore cōcutimur cū amicor̄ dāna sentim⁹ cū pericula parētū formidam⁹ plus interdū san⁹ formidine q̄ infirm⁹ egritudine pturbatur. plus hic volūtarius affectu doloris q̄ is inuit⁹ effectu lāguoris affligit. Ouidi⁹. verū est enī illud poeticū. Plena timoris amor cui⁹ pect⁹ tā ferreum cuius cor tam lapideū vt gemitus nō exprimat lachrymas nō effundat cū p̱ximi vel amici morbum vel interitum intuetur: vt patienti nō compatiatur: et dolenti non condoleatur. Ipse Jesus in euangelio Johannis. Cum vidisset Mariam et iudeos q̄ cū ea venerant ad monumentū plorātes infremuit spiritu. turbauit semetipsum et lachymatus est: sed eo poti⁹ quod ad vite miserias mortuū reuocabat. Sciat ergo se culpabiliter durum et dure culpabilem qui corporalem amici sui mortem deploret et spiritualem anime sue mortem non defleat.

¶ De innumerabilibus speciebus egritudinum.
Capitulum.xxvii.

NOndum a seculo tot egritudinum genera tot species passionis phisicalis īdustria potuit indagare. Quod humana fragilitas potuit tollerare: tollerabilem quidem diximus morborum intollerantiā an tollerabilem dixerimus tollerantiā meli⁹ vtraqz coniunximus. Nam intollerabilis est propter passionis acerbitatem: et tollerabilis patiēdi necessitatem de die in diem magis ac magis natura corrumpitur ita q̄ multa fuerunt experimenta salubria/ que propter defectum ipsi⁹ hodie sunt mortifera. Senuitqz iam mundus vtriqz microcosmus et macrocosmus: quanto prolixiuie vtriusqz senectus producitur/ tāto deterius vtriusqz natura turbatur.

¶ De subitis infortuniis Cp̄m.xxviii.

SUbito cū nō suspicat̄ infortuniū accidit/calamitas irruit/morbus iuadit/mors intercipit quam null⁹ euadit. Salo. Ergo nō glorieris in crastinū morieris ignorans q̄ superuentura pereat dies. nescit homo finē suū: ⁊ sicut pisces capiunt̄ hamo/ ⁊ aues cōprehenduntur laqueo: sic capiūtur hoīes tēpore malo cū eis extimplo superuenerit mors.

¶ De diuersis generibus tormentorū Cp̄m.xxix.

QUid dicam de miseris q̄ per īmira tormentorū genera puniūtur ceduntur fustibus ⁊ gladiis iugulātur cremant̄ flāmis ⁊ lapidib⁹ obruunt̄: discrepant̄ vigiliis ⁊ patibulis suspēduntur: torquent̄ ignibus et scorpionibus flagellant̄ artant̄ vinculis ⁊ laqueis sigillātur decludunt̄ carceribus ⁊ ieiuniis macerantur precipitant̄: ⁊ submergunt̄/excoriātur et distrahūtur/

sectantur et subfodiuntur. Jhe. Qui ad mortem inquit Jhe. et qui ad gladium/et qui ad famem/et qui ad captiuitatem crudele iudiciu immane supplicium tri ste spectaculu datur in escam volatilibus celi. bestiis terre/piscibus maris. Heu heu misere matres que ta infelices filios genuistis

¶ De quodam facinore cuiusdam mulieris que comedit infantem suum Capitulum. xxx.

Illud hoc horribile facinus libet inserere, quod Josephus de iudaica obsidione describit. Mulier quedam facultate et genere nobilis cu ceteri multitudine que confluxerant. Jherusalem communem cum omnibus obsidionibus casum ferebat huius reli quas facultates quas de domo in vrbem couexerat tyrani penitus inuaserunt et quicquid nota reliquias ex magnis opibus fuerat quibus victu cotidianum p tenue duceret irruentes per momenta predonu satel lites rapiebant pro quibus lugens mulier et indigna tione quadam velut insania fatigata ita vt interdu predones in necem suis maledictis conuiciis instiga rent verum cum nec irritatus quisq nec miseratus illa perimeret. et si quid forte sibi ab illis fuisset que situm id ab aliis quereretur nec iam vsq fieret copia requirendi. Fames autem dira visceribus insisteret ac medullis et ad furorem famis iam inedia perur- geret pessimis vsa consiliis contra ipsa iam arma- tur iura nature. erat enim sub vberibus filius paruu lus quem ante oculos feres infelicis inquit matris. O infelicior fili in bello fame ac direptione predonu cui te reseruabo. nam etsi possit vita sperari iugo tu romane seruitutis vrgemur. veni ergo o mi nate esto

michi matri cibus predonibus furor seculis fabula q̄ sola deerat cladib⁹ iudeoꝝ. Et hec cū dixisset ꝓtinus filiū suū iugulauit. Cū deniqꝫ igni supposituꝫ torreret ꝛ mediū ꝯsumit mediūqꝫ seruat obtectū. Et ecce p̄do nes cōfestim irruūt cōbuste carnis odore ꝑcepto mortem minant/nisi sine mora cibos quos paratos sense rat demōstraret: tūc illa ꝑtem inq̄t vobis optimā re seruauit ꝛ cōtinuo q̄ sup̄ fuerant mēbra detexit infan tis/ac illos repente ingens horror inuasit ꝛ immanis q̄uis animi irriguere vox ꝛ faucib⁹ itercluse: illa xo truculēto vultu ꝛ ipis p̄donib⁹ truculētior me⁹ ē inq̄t fili⁹ ꝛ part⁹ ꝛ meū est facin⁹: edite nā ego prior come di quē genui. nolite vos effici aut matre religiosiores aut femia molliores q̄ si vos pietas vicit ꝛ meos exe cramini cibos ego q̄ iā talib⁹ pasta sum his iterū pa scar. post hec illi ꝑterriti tremētesqꝫ discedūt q̄ huc so lū ex oīb⁹ facultatib⁹ misere matri cibū reliquerūt.

¶ Q̄ q̄nqꝫ punit innocēs ꝛ nocēs absoluit Ca. xxxi

NEmo se cōfidat exptem a pena q̄ se nō nouit im munē a culpa q̄ stat videat ne cadat. nā sepe dā natur innocēs ꝛ nocēs absoluit. pius punit ꝛ ipius ho norat. Jesus crucifigit et Barnabas dimittit. hodie vir quiet⁹ inutilis vir religiosus ypocrita: vir simplex fatuus reputat ꝛ deridetur: vt ait Job. Justi simplici tas lampas contempta apud cogitationes diuitum.

¶ Incipit liber secundus

¶ De culpabili hūane ꝯditionis ꝓgressu Ca. i.

TRia solēt hoīes affectare: scilicet opes vo luptates ꝛ honores. De opibus praua. de voluptatibus turpia: de honoribus varia et alia vana ꝓcedunt. Hinc enim Johan. ait. Nolite

diligere mundũ neq₃ ea que mundo sunt. omẽ ei qđ
est in mundo aut est concupiscentia carrnis: aut ocu-
loꝝ vel sup̄bia vite. Concupiscẽtia carnis ad volupta
tes. Concupiscentia oculorũ ad opes: superbia vite ꝑ
tinet ad honores. Opes generant cupiditatẽ ꝛ aua-
riciam / voluptates pariunt gulam ꝛ luxuriam / hono
res nutriunt superbiam ꝛ iactantiam

¶ De cupiditate Capitulum. ii.

NIchil est ergo auaro scelesti⁹ ꝛ nichil iniquius q̄
amare pecuniã: Vbũ sapiẽtis ẽ qđ ꝯfirmat apo
stol⁹ dicẽs. Qui volũt diuites fieri icidũt i tentatio-
nẽ i laqueũ diaboli. ꝛ desideria multa ꝛ iutilia ꝛ noci
ua q̄ mergũt hoies i iteritũ ꝛ ꝑditionẽ. Radix ei oim
maloꝝ cupiditas. Hec sacrilegia ꝯmittit ꝛ furta ra-
pinas exercet ꝛ p̄das bella gerit ꝛ homicidia simoni
ace vẽdit ꝛ emit: iique petit ꝛ recipit ꝛ iiuste negociat
fenorat istat dolis ꝛ iminet fraudib⁹ dissoluit pactũ ꝛ
violat iuramẽtũ: corrũpit testioniũ / ꝛ ꝑuertit iudiciũ.

¶ De iniquis muneribus Capitulum. iii.

COnsule ꝓphetã euangelicũ ysayã. Oẽs inquit
qui diligunt munera sequuntur retributiones
pupillo non iudicant ꝛ causa vidue non ingredit ad
illos. Non ipi precedunt retributiones / quia non iudi
cant amore iusticie sed retributiones precedunt ipos
quia iudicant amore pecunie / semper enĩ sequunt lar
gitionem vel ꝓmissionem vel spem retributionis. et
ideo pupillo non iudicant a quo nichil largitur aut
promittititur vel speratur. Audi contra hes prophe
tam ysayam. O principes infideles socii furum q₃
oẽs diligitis munera sequimini retributiones. nũq̄
excutitis manum a munere nisi prius excludatis cu

piditatem a pectore/ ve vobis inquit prophetа. Ezechi el. Principes eni quasi lupi rapientes predã ⁊ auare sectantes lucra. item principes eius in muneribus iu dicabunt ⁊ sacerdotes eius in mercede docebant. et pphete eni in pecunia diuinabant. econtra dñs per Moysem pcepit i lege Deut. Judices ac magistros constitues i oibus partibus tuis vt iudicẽt populum iusto iudicio. nec in alteram partem declinent nec ac cipies psonã nec munera/ quia munera excecant ocu los sapientũ ⁊ cõmutãt vba iustoꝝ. sed iuste quod iu stũ est persequeris vt viuas/ ⁊ ideo dicit quod iustum est/ alii quod iustũ iniuste/ rursus quidam iiuste quod iustum est/ alii iuste quod iniustum est persequuntur.

¶ De acceptione personarum Capitulum. iiii.

Ve vobis q corrupti prece vel pcio q tracti amore vel odio dicitis bonũ malũ ⁊ malum bonũ ponẽ tes lucẽ tenebras ⁊ tenebras lucẽ mortificantes aias que non moriuntur: ⁊ iustificantes aias q non viuunt Uos eñ non attenditis merita causarum / sed merita personaꝝ/ non cura sed munera/ non iusticiam sed pe cuniã/ nõ qđ ratio dictet/ sed qđ voluntas affectet/ nõ quod lex sentiat/ sed quod mens cupiat/ non inclina tis aim ad iusticiam/ sed iusticiam inclinatis ad ani mũ/ nõ quod licet hoc libeat/ sed vt liceat hoc quod li bet. nunq̄ in vobis ita simplex est oculus vt totũ cor pus sit lucidum/ sed aliquid semp admiscetis fermen ti quo totam massam corrũpitis. pauperem tamẽ cũ mora negligitis/ diuitũ causam cũ instantia pmoue tis. in illis rigorem ostenditis/ cũ istis ex mansuetu dine dispensatis/ illos cũ difficultate respicitis / istos cum fauore tractatis/ illos negligenter auditis istos

subtiliter auscultatis. Clamat paup nullus exaudit/ loquitur diues z omēs applaudunt. Eccl'. Locutus ē diues z oēs tacuerunt z verbū ei⁹ vsqz ad nubes pro duxerunt. Pauper locutus est z dicunt hequis est h: et si ostenderit subuertit illum: clamat vim patiens z nullus exaudit/vociferatur z nō est qui iudicet. Si forte causam pauperū suscipitis illos remisse fouetis Cū aūt diuitum causam assumitis illos pertinaciter adiuuati. s Pauperes despicitis diuites adiuuatis vel honoratis. Istis reuerenter assurgitis illo despicabiliter conculcatis. sed si introierit ait Iacobus apls. In conuentu vestro vir anulum habens aureū in veste candida z pauper in sordido habitu et intendatis in eum qui indutus est veste preclara et dicitis ei tu hic bene sede. sed pauperi dicitis tu sta illic aut sede sub scabello pedum meoꝝ. Nonne iudicatis apud vosmetipsos z facti estis iudices cogitationum iniquarū. De vobis enī z contra vos dicit pphe ta Jeremi. Magnificati sunt z ditati sunt z incrassati causam pupilli non dixerunt z iudicium pauperis nō iudicauerunt/sed in lege precipitur in Deutro. Nulla erit distantia personarum ita paruum audietis vt' magnum; nec accipietis cuiusq3 personam. et quia dei iudicium est / nō enī acceptio per sonarū est apud de

De venditione iusticie Capitulum quintum

Uos autem non gratis gratiam datis/nec iusticiam iuste redditis/quia qui non venit non preuenit nec datur nisi vendatur /sepe enim iusticiā iffi differtis/vt ligantib⁹ plusq3 totū aufertis. q2 maior ē sūptus expense q3 fructus sententie. In epi. ca. Quid

autē poteritis illi indistricto iudicio r̄ndere q̄ precipit in matheo. Gratis accepistis/gratis date lucrū in archa/damnū in conscientia: pecuniā hic captatis: sed aiam captiuitatis. In Matheo. Quid ꝓficit homini si vniuersum mundū lucretur: aīe vero sue detrimētū patiat/ aut quā dabit hō cōmutationem ꝓ aīma sua. In psal. Frater non redimit: redimet hō ꝛ nō dabit deo placationē suā. nec preciū redēptionis aīe sue laborabit ineternū ꝛ viuet vsq3 in finem. Audite cōtra vos diuites. Jacobus ap̄lus in ep̄la cano. Audite nunc diuites: plorate ꝛ vlulate in miseriis vestris que aduenient vobis. diuitie vestre putrefacte sunt ꝛ vestimenta vestra a tineis comesta sunt. aurū ꝛ argētū vestrum eruginabit. ꝛ erugo eoꝝ erit vobis ī testimoniū ꝛ manducabit carnes vestras sicut ignis. Epistola ca. Thesaurizatis vobis iram in nouissimis diebus. ecce merces operarioꝝ vestroꝝ qui mensi fuerūt regiones vestras que fraudata est a vobis clamat ꝛ clamor in aures dn̄i sabaoth introiuit. propterea veritas precipit in euangelio Mathei. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra vbi erugo et tinea demolitur: ꝛ vbi fures effodiunt ꝛ furantur

¶ De insatiabili desiderio cupidoꝝ. Cp̄m. vi.

Ignis inextinguibilis cupiditas insatiabilis q̄s vnq̄ cupidus fuit voto cōtent⁹ cum adipiscitur quod optauerat desiderat ampliora semꝑ inhiat in habendis ꝛ nunq̄ in habitis finē constituit. Eccl. Insatiabilis est oculus cupidi ꝛ in partē iniq̄tatis nūq̄ satiabitur. Salo. Auarus non implebit pecunia. et q̄ amat pecuniam fructum non capit ex ea. Infernus ꝛ cupidus nunq̄ implent. similiter ꝛ oculi hoīm insatia

biles. In parabo. Sanguisuge due sunt filie dicētes Affer affer crescit amor nūmi q̄tū pecunia crescit.

¶ Quare cupidus satiari non potest Cpm. vii.

O Cupide vis scire quare semp̄ es vacu⁹ ⁊ nūq̄ impleris. Aduerte nō est plena mensura. que q̄tūcunq₃ retineat adhuc capax est amplioris. sed humanus anim⁹ capax est dei. Apl's. Qm̄ q̄ adheret deo vn⁹ spūs est cū eo q̄tūlibet ergo cōtineat auar⁹ nūq̄ est plen⁹ nisi deū habeat cui⁹ semp̄ est capax. Si vis ergo o cupide satiari desinas esse cupidus. q₂ cū cupidus fueris satiari non poteris. Apl'us. Non est ergo conuentio lucis ad tenebras neq₃ xp̄i ad Belial. Q₂ nemo potest seruire deo ⁊ mām̄one

¶ De falso noīe diuitiarum Cpm. viii.

O Falsa diuitiarum felicitas alias facultas q̄ diuitē efficis veraciter infelicē. Quid ei falsius q̄ opes mundi que diuitie nūcupant̄ Opposita sunt eē diuitē ⁊ egenū ⁊ opes mundi nō auferunt sed afferūt egestatē. Salo. Magis eni sufficit modicū paup̄i q̄ plurimū diuiti: qm̄ vbi multe diuitie ibi multi qui comedunt illas. Quot ⁊ quantis magnates indigeāt ipsemet experior. Opes itaq₃ non faciunt diuitē sed egenū. Vn̄ v̄sificator ait. Cui satis est qd̄ habet satis illū ꝯstat habere. Cui nichil est quod habet satis illū constat egere. Ergo facit virtus nō copia sufficientē. Et non paupertas sed mentis hyatus egentem

¶ De exemplis contra cupiditatem Cpm. ix.

O Quam multos seduxit cupiditas: q̄ plures perdidit auaricia. In numeri. Balaā asellam redarguit ⁊ pedem sedentis attriuit: q₂ captus cupidine p̄rimorum disponit maledicere in israel. In Josue.

Achor populus lapidauit q2 tulit aurũ ⁊ argentũ de anathemathe Jherico. In .iii. Regũ. Naboth interẽptus est vt achab vineã eius possideret. Giezi coꝛ lepra pfudit q2 petiit ⁊ recepit aurũ ⁊ argentũ ⁊ vestes sub nõie Heliseo. In Mathe. Judas laqueo se suspendit q2 tradidit ⁊ vendidit xp̃m. In actibus aplõꝝ. Ananiã ⁊ Saphirã subito mors extinxit/q2 de pcio agri defraudauerunt apostolos. Zacharias edificauit tirus munitionem suam ⁊ coacerrauit aurum quasi humum ⁊ argentum quasi lutum platearum. sed ecce dñs possidebit eã ⁊ percutiet in mari fortitudinem eius ⁊ hec igne deuoꝛabitur

¶ De iniqua possessione diuitiarum Cp̃m. x.

Uerum est ergo qđ Salo. ptestatur multos perdidit aurũ ⁊ argentũ. qui autẽ aurum diligit nõ iustificabitur. ve illis qui sectant illud. In psal. Ecce ipsi pctõres ⁊ abundantes in seculo obtinuerunt diuitias. Hinc veritas ipsa pcipiebat apostolis. In Mathe. Nolite possidere aurũ nec argentũ neq3 pecuniã in zonis vestris/q2 sicut camelus non põt ptransire foramen acus/ita difficile est diuitẽ ad regnũ celorũ intrare. Arta eni est via et angusta porta per quam itur ⁊ intratur ad vitã. Apostolus ergo secutus regulam veritatis aiebat. Argentũ ⁊ aurũ non est michi. ysayas. Ue ergo qui coniungitis domũ ad domum agrũ agro copulatis vsq3 ad terminũ loci. Repleta est terra auro ⁊ argẽto/⁊ nõ est ibi finis thesauroꝛum eius ppt iniqtatẽ auaricie eius iratus sum ⁊ percussi eam.

¶ De licitis opibus Capitulum. xi.

Ceteroꝝ Abrahã diues fuit. ⁊ Job locuples Dauid opulentus. et tamen de Abraham dicit scri

plura/q2 credidit deo/ꝛ reputatū est illi ad iusticiam ꝛ de Job dicitur. Quia nō erat ei similis vir simplex in terra/ꝛ rectus ac timens deū et recedens a malo. de Dd aūt dicit scriptura in ii. Reg. Quia deus inue nit sibi virū ſm coꝛ suū. At isti fuerunt quasi nichil habentes ꝛ oīa possidentes. ſm illud. Psalmi. Di uitie si affluant nolite coꝛ apponere/nos aūt sum⁹ aio possidentes/q2 nichil habentes ſm illud Psalmiste Diuites eguerunt ꝛ esurierunt. Facilius ergo inue- nies qui diligit diuitias ꝛ non habet q̄ꝫ qui habet di- uitias ꝛ non diligat/q2 sicut difficile est esse in igne ꝛ non ardere. ꝛ ita difficilius est possidere diuitias ꝛ nō amare. Audi ꝓpheta Jheremiam. A minoꝛe vsqꝫ ad maioꝛem oēs auaritie student/et a propheta vsqꝫ sacerdotem omnes faciunt dolum

¶ De incertitudine diuitiarū Cp̄m. xii

OMnis cupidus ꝛ auarus contra naturā nititur ꝛ molitur. Natura nāqꝫ pauperem adducit in mundo/ꝛ pauperē reducit a mundo. Nudum enī ter ra suscipit/ꝛ nudus in terra recipietur. Cupidus autē cupit ꝛ curat fieri diues ī mūdo. Jn Luca. Destruā in quit hoꝛrea mea ꝛ maioꝛa eis faciā ꝛ illuc cōgrega- bo oīa q̄ michi nata sunt ꝛ oīa bona mea. sed o stulte si in hac nocte rapietur aīa tua a te/que aūt parasti cu ius erunt. Jn psalmo. Thesaurisas ꝛ ignoꝛas cui con gregabis ea. Jn psalmo. Doꝛmierunt somnū suū et nichil inuenerunt oēs viri diuitiaꝝ in manibus suis. Diues cū doꝛmierit nichil secū afferet aperiet oculos suos ꝛ nichil inueniet. Jn psal. Ne timueris cū diues fact⁹ fuerit hō et cū multiplicata fuerit glīa domus eius non enī cū moꝛietur accipiet hec oīa/neqꝫ simul

descendet cũ eo gloria domus eius: sed relinquit alie nis diuitias suas. Et sepulchrum eoꝝ domus eorum ineternũ. Hinc etiã sapiens testat in Eccle. Qui acer uat ex non suo iniuste aliis congregabit: ꝛ bonis suis alius luxuriabitur: per dolorẽ quem habebit hostem dimittet herodem

De cõtemnenda possessione diuitiaꝝ. Cpm. xiii

Cur ad congregandũ q̃s insistit cũ stare non pos sit ille q̃ ꝯgregat. Job. Homo quasi flos egreditur ꝛ cõterit ꝛ fugit velut vmbra ꝛ nunq̃ in eodẽ statu ꝑ manet: cur multa desideret cũ pauca sufficiunt. Apo. Habentes inquit victum ꝛ vestitum his cõtenti sitis Cur necessaria cum multa sollicitudie querãt cũ ipa sine magna difficultate se ostendant. Audi quid sup hoc veritas dicit in euangelio Mathei. Nolite solli citi esse dicẽtes quid manducabimus aut quid bibe- mus aut quo operiemur. Scit eñi pater vester cele- stis q2 his oĩbus ĩdigetis: querite ergo primũ regnũ dei ꝛ iusticiã eius ꝛ oĩa hec adicientur vobis. nũq̃ vi di iustũ derelictũ nec semen eius querens panem

De auaro ꝛ cupido Capitulum. xiiii

Salomõ. Tantalus sitit in mediis vndis: ꝛ aua- rus eget ĩ opib9 cui tantũ est qd habet q̃tũ est quod non habet: q2 nunq̃ vtit acquisitis: sed semꝑ in hiat acquirendis. In para. solo. est quasi diues cũ ni chil habeat. ꝛ est quasi pauꝑ cũ in multis diuitiis sit: auarus ꝛ infern9 similes sunt: vterq3 comedit et non digerit: recipit ꝛ non reddit: auarus nec patientibus cõpatitur nec miseris miseret. si offendit deũ offendit ꝓximum ꝛ offendit seipsum. Nam deo detinet debi ta proximo denegat necessaria ꝛ sibi substrahit oporꝫ

tuna. In Eccl. Viro cupido et tenaci sine ratione et substantia et homini inuido acquirit aurũ: et qui sibi neq̃ est quõ aliis bonus erit ꝛ iocundabitur in bonis suis. Qui habet substantiam huius seculi: et viderit fratrem suum necessitatem habere et clauserit viscera sua ab eo quõ caritas dei manet in eo. Non enim ꝑximũ suum diligit sicut semetipm̃: quẽ inedia perimit egestate consumit. Neq; enim deum diligit sup omnia: cui prefert aurum preponit argentum

¶ Cur auaricia dicat ydolorũ seruitus Cpm. xv

Recte diffinit apl's. Auaricia est ydolorum seruitus: sicut enim ydolatra seruit simulachro/ sic ꝛ auarus seruit thesauro. Nam ille cultũ ydolatrie diligenter ãplificat: ꝛ iste cumulũ pecunie libẽter augmẽtat: ille cũ oĩ diligentia colit simulachrũ: ꝛ iste cũ omni cura custodit thesaurũ: ille spem ponit in ydolatria: ꝛ iste spem ponit in pecunia/ ille timet mutilare simulachrum/ et iste timet minuere thesaurum

¶ De quibusdã ꝓprietatibus auari Cpm. xvi

Auarus ad petendum prõptus: ad dandum tardus/ ad ñegandũ fructuosus: si quid expendit amittit totum tristis/ querulus/ morosus/ et sollicitus suspirat/ et anxiatur dubius: heret/ inuitus expendit/ magnificat datum: sed vilificat dãdum: dat vt lucratur: sed nõ lucratur vt det: largus in alieno/ sed parc⁹ in ꝓprio: gulam euacuat vt arcã impleat: corp⁹ extenuat vt lucrum extendat. In Eccl. Manus habet ad dandum collectam: sed ad recipiendũ porrectam: ad dandum clausam / sed ad recipiendum apertam. Porro substantia iniustoꝝ sicut fluuius exsiccabit Quia qui male congregat cito dispergit. Iustum iu

dicium vt que de malo ꝑuenit/ad malū perueniat nec accedat ad bonū qd nō ꝓcedit de bono. Auarus ergo habet dānationem vite que nunc est et futurę.

¶ De gula. Capitulum.xvii.

Initiū vite hoīs panis ⁊ aqua ⁊ vestimentū ⁊ domus ꝓtegens turpitudinē/nūc autē gulosis nō sufficiūt fruct⁹ arboꝝ/nō grana leguminum/ nō radices herbarū/nō pisces maris/nō bestie terre/nō aues celi. sed querūt pigmēta/cōparant aromata/ nutriuntur altilia/capiunt obesa q̄ studiose coquūtur arte cocorū q̄ laute parant officio ministroꝝ. Alius cōtēdit ⁊ colat/ali⁹ reficit ⁊ cōficit substantiā vertit in accidēs naturā mutat in artē vt saturitas trāseat in esuriē vt fastidiū reuocet in appetitū ad irritandū gulā nō ad sustentandū naturā. nō ad necessitatē supplendā/sed ad auiditatē explendā. ceterū tā breuis est gule voluptas vt spacio loci vix sit quattuor digitoꝝ spacio tēporis/vix sit totidē momētoꝝ. cōtēnit mediocritas ⁊ supfluitas affectat. In diuersitate ciboꝝ et varietate saporū auiditas nescit modū/⁊ voracitas nescit mēsurā sed inde grauat stomach⁹ turbat sensus/opprimit intellectus ⁊ inde nō sal⁹ ⁊ sanitas sed morb⁹ ⁊ mors In Eccle. Noli auidus esse in oīni epulatione ⁊ nō te effundas sup oēm escam. In multis eni nō deerit infirmitas ⁊ ꝓpter crapulā multi obierūt. Esca ventri et venter escis deus autem et hunc et has destruet.

¶ Exempla contra gulam. Capitulum.xviii.

Gula carū tributū exigit sed vilissimū reddit et q̄to deliciora sunt cibaria tanto fetidiora sunt stercora. Turpi⁹ egerit qd turpiter ingerit. superi⁹ et inferius horribilē flatū exprimēs ⁊ abomiābilē sonū

emittens. In gen. Gula paradisum clausit/ primogenita vendidit/ suspēdit pastorem/ decollauit baptistā. In Mathe. Nabuzardā pinceps equorū templum incendit et totam ihrl'm euertit. In da. Balthasar in cōuiuio manū cōtra se scribentē aspexit mane. thesel phares eadē nocte interfect⁹ est a caldeis. Sedit populus manducare et bibere et surrexerūt ludere. Sed adhuc esca eorum in ore ipsorum et ira dei ascendit super eos. Qui epulabantur voluptuose interierunt in viis. In Luca. Diues ille qui epulabat cotidie splendide sepultus est in inferno.

¶ De ebrietate. Capitulum. xix.

QUid turpius est ebrioso cui fetor in ore tremor in corpore q̄ pmit stulta/ prodit occulta. cui mens alienatur/ facies transformat. Salo. Nullū enī secretū vbi regnat ebrietas/ fecūdi calices quē non fecere disertū. Porro nō sufficit vinū nō sicera non seruisia/ sed studiose cōficitur mulsum/ siropus claretū labore multo sollicitudine multa. sūptu nō modico/ sed inde cōtentiones et rixe lites et iurgia. In Eccl. Uinū enī multum paratum alias potatum vt ait sapiēs. Irritationem et iram et ruinas multas facit. In Eccl. et Osee. Fornicatio et vinum et ebrietas auferunt cor. propterea dicit apostol⁹. Fugite vinum in quo est luxuria. Ebriosa res vinū et tumultuosa ebrietas. Ihere. Filii iachain et filie zacharie vinum et siceram et omne quod inebriare poterat non biberunt.

¶ Exempla contra ebrietatem. Cpm. xx.

EBrietas enim Noe nudauit incestum commisit In libro Regū. Filium regis occidit principem excercitus iugulauit. verum est quod Salomon ait.

Uacãtes potibus τ vacantes simbola cõsummũtur
Et ysayas. Ue qui consurgitis mane ad ebrietatem
sectandã τ potandũ vsq₃ ad vesperã vt vino estuetis
Cithara τ lira tympanũ τ tuba τ vinũ in cõuiuiis ve
stris. Ue q̃ potentes estis ad potandũ vinũ τ viri for
tes ad miscendũ ebrietatẽ: ecce gaudiũ τ leticiã occi
dere vitulos et iugulare arietes/comedere carnes/et
bibere vinũ. Comedamꝰ et bibamus cras enĩ morie
mur. τ reuelata est vox ĩ auribꝰ vestris vox dñi exerci
tuum. Si dimittatur hec iniquitas nobis donec mo
riamini. ve corone superbie Effrain sacerdotes τ pro
phete nescierũt pre ebrietate absorti sunt a vino: ne
scierunt videntẽ τ ignorauerũt iudicium. Proth pu
dor cũ ad pronũciandũ euangelicã lectionẽ cũ a quo
dam patre benedictio peteretur hesternã crapulã et
nocturnã ebrietatẽ eructuãs fertur alta voce dixisse
potum seruorum suorum benedicat rex angelorum
¶ De luxuria hominis Capitulum. xxi.

Porro turpis mater ebrietas filiã gñat turpiorẽ.
In ap̃l'o. Iustũ est enĩ vt q̃ in sordibꝰ est sorde-
scat. oẽs adulterãtes quasi clibanꝰ accẽsus a coquẽte
Ceperũt furere pꝛĩcipes a vino vẽter enĩ opi de satur
libẽter venerẽ amplexatꝛ. O extrema libidinis turpi
tudo q̃ nõ solũ mentẽ effeminat sed corpꝰ eneruat. nõ
solũ maculat aĩam/s₃ fedat p̄sonã. Ap̃s. Om̃e nãq₃
pctm̃ qd̃ hõ facit extra corpꝰ est: qui autẽ fornicatꝛ in
corpus suũ peccat. Semp̄ ardor illã precedit τ petulẽ
tiam semp̄ comitatꝛ fetor τ ĩmundicia semp̄ sequuntꝛ
dolores et penitẽtia. Salo. Fauus enĩ distillãs labia
meretricis τ nitidiꝰ oleo guttur eiꝰ. Nouissima autẽ
p̄illꝰ amara quasi absĩthiũ τ acuta q̃si gladiꝰ biceps

¶ De generalitate luxurie Capitulum.xxii.

Familiaris est inimicus habitās nō ꝑcul ſʒ ꝓpe nō tantū exteri⁹ ſed interi⁹. Job. Iſtā virtus ei⁹ in lūbis eius ꝛ fortitudo eius in vmbilico ventris ei⁹ Nunq̄ fugatur/niſi cū fugitur. Nunq̄ mactatur/niſi cum maceratur ad cauſam exigit libertatem ꝛ habū dantiam. ſed repetit ad effectum facultatem et adia centiā. hec oēm etatem corrūpit oēm ſenſum confun dit: oēm ordinem ſoluit: oēm gradū peruertit. Inua dit enī ſenes ꝛ iuuenes. mares. ꝛ feminas. prudentes et ſimplices. ſuperiores ꝛ inferiores. ad extremū etiā ſacerdotes qui nocte venerem libenter amplexantur mane virginē venereātur. turpe dictu. turpius audi tu. ſed turpiſſimum actu. dici enim liceat vt agi non libeat. nocte filium veneris agitant in cubili. mane fi lium virginis offerunt in altari

¶ De diuerſis ſpeciebus luxurie Cpm.xxxiii.

Quis enī multiplices ſpēs valeat ſufficiēter expli cari. Hoc enim pēthapolim cū adiacēti regione ſubuertit. Sichē cū populo zodomitica īteremit. hoc et oēs filios Jude ꝑcuſſit Judeā et madianitā pugio ne transfodit tribuʒ Beniamī ꝓ vxore leuite deleuit filios Hely. ſacerdotis in bello. Hec Uriam occidit. amō interfecit: preſbyteros lapidauit. Hec Rubē ma ledixit. Sampſonē ſeduxit. Salomonem peruertit. In Eccle. Uerum eſt ergo qd legit ꝓpter ſpeciē mu lieris multi perierūt. Nam vinum ꝛ mulieres faciūt apoſtare ſapientes et arguūt ſenſatos. Salomon. Hec multos vulneratos deiecit: ꝛ fortiſſimi viri quiqʒ interfecti ſunt ab ea. Uie inferi domus eius penetrā tes interiora mentis. Hec vires eneruat: ſenſus dimi

nuit/dies consumit/opes effundit &c.

¶ De coitu contra naturam. Capitulum. xxiiii.

Hec ignominiosam morphosim operatur quam tamen apostolus ad romanos non confidit nominare. propterea inquit Tradidit illos deus in passiones ignominie. Nam femine eorum commutauerunt naturalem vsum in eum qui est contra naturam. similiter et masculi relicto naturali vsu femine exarserunt in desideriis suis inuicem masculi in masculos turpitudinem turpius operantes. quid hac turpitudine turpius. quid hoc crimine criminosius/in lege quasi paria coniunguntur concubitus maris cum masculo et coitus hominis cum iumento. Sic enim legitur in leuitico. Cum masculo non commisceberis coitu femineo quia abominatio est. Cum pecore non coibis neque cum eo maculaberis vtrique par pena subscribitur. qui dormierit inquit cum masculo/coitu femineo morte moriatur/vtrique operati sunt nephas. Qui cum iumento dormierit morte moriatur. pecus quoque occidite. Qui habet aures audiendi audiat. immo qui despicit non resipiscat.

¶ De pena huius sceleris. Capitulum. xxv.

Pena docuit quid hec culpa promeruit. In Genesi Pluit enim dominus super zodomam et gomorram sulphur et ignem de celo. Noluit dominus cuiquam angelorum vel hominum executionem huius pene committere. sed sibiipsi vindictam huius sceleris reseruauit/secundum illud in Gene. Mea est vltio et ego retribuam/et ideo pluit dominus a domino videlicet a semetipso non ymbrem vel rorem/sed sulphur et ignem. sulphur super fetorem luxurie. ignem super ardorem libidinis. Quatenus pena similis esset culpe/nec misisse dicitur sed pluisse quatenus ipso verbo magnitudinem et abundantiam pene notaret nemini pepercit ocu

lus eius/se d oēs simul extinxit. vxorem Loth quere tro respexit in statuā salis mutauit/nec solum vrbes sed etiam totam regionē in mare mersus est vt vallem salinarum cōuertit. Apostolus. Horrendum est igitur incidere in manus dei viuentis. quia quanto maiorem sue longanimitatis exhibet patientiā/tanto duriorem sue seueritatis infert vindictam.

¶ De ambicioso. Capitulum. xxvi.

Opes itaqʒ cupidꝰ cōgregat ⁊ auarꝰ ꝯseruat voluptates: gulosus degustat/⁊ luxuriosus exercet honores. ambiciosus affectat/⁊ superbus se extollit ⁊ ambiciosus semꝑ attēdens ne qd dicat vel faciat qd in oculis hoīm valeat desplicere. humilitatē simulat honestatē mētitur. affabilitatē exhibet/⁊ benignitatē ostendit/subsequit̃ ⁊ obsequit̃/cūctos honorat/vniuersis īclinat/frequētat curias/visitat optimates/assurgit/⁊ amplexat̃/applaudit ⁊ adulat̃. bene nouit illud poeticū Ouidius de arte. Et si puluis erit nullus tamen excutet illū. Prōptus est ⁊ feruidus vbi placere cognouit remissus ⁊ tepidus vbi displicere putauerit Improbat mala/detestatur iniqua/sed alia cū aliis ꝓbat ⁊ improbat vt iudicet̃ ydoneus ⁊ reputetur acceptus/vt laudetur ab omībus/vt a singulis appetatur. Ecce grauem itus se sustinet pugnam/difficileqʒ cōflictum dum iniquitas pulsat animū et ambitio cōtinet manus/⁊ quod illa suggerit faciendum hoc fieri non permittit. Concludūt tamen mater et filia ad inuicē iniqtas ⁊ ambitio. Illā mater in apto subsistit et in occulto filia non resistit. hec ergo vendicat sibi publicū illa sibi secretum. Ambiciosus libenter agit de principatu quē ambit ⁊ dicit. O quādo pricipabit

ille qui severus sit in iusticia pl⁹ in mia qui nō deuiet amore vel odio corrūpatur prece vel precio q̄ credat fidelibus ꝛ acquiescet simplicibus: qui sit humilis et benignus largus ꝛ māsuetus patiens sapiēs ꝛ astut⁹

¶ De nimia cōcupiscētia ambitionis Cpm. xxvii.

Si forsan hac arte nō ꝓficit recurrit ad aliā adducat Simoniā ꝛ accedat ad Giezi ꝑ hūc ergo ab illo nititur emere qđ se nō ꝓualet obtinere: supplicat et ꝑmittit offert ꝛ tribuit proth pudor grām quā gratis adipisci nō potuit ꝑ phas ꝛ nephas nitiꝛ obtinere nec desistit adhuc sed insistit ꝛ inuadit violenter honorem ꝛ ipudenter accipit dignitatē. Amicorū suffragio ꝑsidio ꝓpinquorū: tantoqꝫ inflāmaꝛ ambitionis ardore: tanta libidine ꝑsidendi vt scisma nō horreat/ scandalū ne formidet. In libro Regū. Sed Giezi lepra ꝑcussit ꝛ Simō periit cū pecunia. Chore cū cōplicibus ignis cōsumpsit et Dathā et Abiron terra viuos absorbuit. Apostol⁹. Nullus itaqꝫ assumat sibi honorem: sed qui vocatur a deo tanq̄ aaron

¶ Exemplum de ambitioso Cpm. xxviii.

Siquidum ambitionis exēplū reperiꝛ de Absalone in libro Regū. Qui cū aspiraret ad regnū fecit sibi currus ꝛ equites et quinquaginta viros qui eum ꝓcederent. Et mane consurgens absalon stetit iuxta introitū porte ꝛ oēm virū qui habebat negociū vt veniret ad regis iudicium vocabat ad se: et dicebat: de qua ciuitate es tu: q̄ respōdens aiebat: ex vna tribu israel ego sum seru⁹ tu⁹. Rūdebat ei absalō: videnꝛ michi sermones tui boni ꝛ iusti sꝫ nō est q̄ te audiat ꝯstitut⁹ a rege: dicebatqꝫ ei Absalon. Quis me ꝯstituit iudicē suꝑ terrā vt a me veniāt oēs q̄ habent

negocium vt iuste iudicem sed cum accederet ad eũ homo et salutaret eum extendebat manum suam et apprehendens osculabatur eum. Faciebatqz hoc oĩ Israel. Cũqz abisset absalõ in ebrõ misit exploratores in vniuersas tribus israel dicens: statim vt audieritis clangorẽ buccine dicite regnabit absalon ĩ ebrõ ⁊ facta est coniuratio valida populusqz concurrẽs augebat cum absalone

¶ Q̃ꝫ breuis est misera vita magnatũ Cpm.xxix

SEd esto quod sublimeť in altũ ꝓmoueať ad sũmũ cure stati succrescunt sollicitudines cumulãtur/extenduntur ieiunia/vigilie ꝓducũtur ex quibus natura corrũpitur/infirmatur spũs/corrũpitur sõnus amittiť appetitus/debilitatur virtus/corpus attenuatur. Et sic in seipõ deficiens nõ dimidiat dies suos: sed miserabilẽ vitã miserabiliori fine concludit. Verũ est illud poeticũ. In se magna ruunt sõtiqz negatum est stare diu tollũtur in altũ vt lapsu grauiora ruant. Verius est aũt illõ ꝓpheticũ in psal. Vidi impiũ superexaltatũ ⁊ eleuatum sup cedros libani. Transiui ⁊ ecce nõ erat q̃ eũ cognosceret. Quesiui eũ ⁊ nõ est ĩuentus locus eius Job. Anteq̃ꝫ dies eius impleãtur peribit: ledetur quasi vinea in primo flore botrus eiꝰ ⁊ sicut oliua florem ꝓducens. Audiui super hoc sñiam sapientis in Eccľ. Omnis potentatus vita breuis

¶ De diuersis ꝓprietatibus superboꝝ Cpm.xxx

STatim aũt vt ambitiosus ad honorẽ est ꝓmotꝰ in superbiam extollitur/in iactantiam effrenať nec curat ꝓdesse sed gl'iatur p̃esse/presumit se meliorem qꝛ cernit se superiorem/ac bonum facit nõ gradus sed virtus/nõ dignitas sed honestas/priores de

dignat amicos notos ignorat/comites cōtēnit/antiquos vultum auertit/visum extollit/ceruicem erigit fastum ostendit/grandia loquit/sublimia cogitat/subesse nō patit/pesse molit/platis ifestus subditis onerosus/molestia nō suffert/cōcepta nō differt/preceps et audax/glosus et arrogans/grauis et importunus.

¶ De superbia et casu luciferi. Cpm.xxxi.

SUperbia cunctis iportabilis oibus odiosa/inter oia vicia tu semp es prima/tu semp es vltima. Nā omē petm te accedēte pmittit/te recedēte dimittitur. In Eccl. scriptū est. Initiū ois peti est superbia. Job. Primogenita mors/hec inter ipa rerum primordia creaturā cōtra creatorem erexit. āgelum cōtra deū/sed eū absq mora deiecit qui in veritate nō stetit. ab innocentia in petm/a delicijs in miserijs/a celo empireo in aerē caliginosum. Audi ysayam prophetam. Quō cecidisti Lucifer q mane oriebaris/q dicebas in corde tuo. In celū ascendam sup astra celi exaltabo soliū meū. Sedebo sup monte testamēti. in lateribus aquilonis. Ascēdā sup altitudinē nubiū et similis ero altissimo. Ezechiel. Tu signaculū similitudinis plenus sapientia et pfectus decore in delicijs paradisi dei fuisti. Omis lapis preciosus operimentū tuū/sardis thopasius et iaspis crisolitus onix et berillus saphirus carbūculus et smaragdus aurum opus decoris tui. Tu cerub extensus et ptegens et posui te in monte scō dei in medio lapidum ignitoꝝ/coram me ambulasti pfectus in vijs tuis a die conditionis tue donec inuenta est iniquitas in te. peccasti et eieci te de monte dei/eleuatū est cor tuū in decore tuo et in terra pieci te. Job. Cedri non fuerunt altiores illo i

paradiso dei/abietes non equauerunt ad summitatem eius/platani nō fuerunt equales frondibus illius. Omne lignū paradisi preciosum nō est assimulatū pulcritudini eius/qm̄ p̄ciosum fecit eū in multis cōdensis frōdibus. Job ipse est rex sup oēs filios supbie. In apoc. Ipse est draco magnus rufus habēs septē capita et cornua decē et in capitibus septē diademata cuius cauda trahebat terciā partē stellarū celi: et misit illas i terrā et piectus est ille draco magnus serpens antiquus q̄ vocat diabolus et Sathanas q̄ seduxit vniuersum mundū et piectus est in terra et angeli eius cū eo missi sunt. de quo Veritas ait in Luca. Videbā Sathanam quasi fulgur de celo cadētē. Nā omis qui se exaltat humiliabitur/et qui se humiliat exaltabitur

¶ De arrogantia hoim Capitulum: xxxii

Superba p̄sūptio p̄sumptuosa supbia q̄ nō solū angelos deo voluit adequare s3 hoies presūpsit deificare porro quos erexit depressit et quos exaltauit humiliauit. Hinc ait dn̄s p pphetā Ezechiel. fili hoīs dic principi tuo tyri. Hec dicit dn̄s deus eo q̄ eleuatum est cor tuū quasi cor dei. Et dixisti. Deus enī ego sum. Cū hō sis/et non deus es. Idcirco ego adducam super te robustissimos gentiū et iterficiēt te. et in interitu morieris occisorū. in Daniele. Nabugodonosor qr iactantiā vel potentiā suā superbe iactauit. Et ait: Nonne enī hec est babilon quam ego edificaui in domum regni et in robore fortitudinis mee et in gloria decoris mei. Cū adhuc sermo eēt i ore regis vox de celo ruit. tibi dicit Nabuch. rex regnū tuū transit a te et ab hominibus te eicient et cum bestiis feris erit habitatio tua. fenū quasi bos comedes/et septē tēpora

mutabunt super te donec scias q excelsus dnetur in regno hoim et cuicuqz voluerit det illud. eadem hora sermo copletus fuit sup Nabuchodonosor. verum est ergo qd legit in Psal. Ho cu in honore esset non intellexit coparat est iumentis insipientib et similis factus est illis. superbia turrim euertit et linguam cofudit, pstrauit Golia et suspendit Ama et iterfecit Nicanorem et peremit Anthiocu. Pharone submersit In Eccl. Sedes ducum superborum destruxit deus et radices superborum gentium arefecit

¶ De abominatione superbie. Capitulum. xxxiii.

Qua detestabilis sit superbia. dns ipe p prophetam Amos testatur. Iurauit dns de i aia sua dicit dns deus exercituu. detestor ego superbiam Iacob. Exinaniuit dns in supbia. Si oblit fuero vsqz i finem oia opera eo. vnde inter illa sex sunt que dns odit et septimu detestatur aia eius. In parab: Salo. Primu ponit oculos sublimes. id est supbia. ysaias. Dies dni exercituu super omne superbu et excelsum et super omne arrogante et humiliabitur et super omnes cedros libani sublimes et erectos et super omes quercus basan: et super omes montes excelsos et super oes colles eleuatos et etiam sup oem turrim excelsam: et super omne muru munitu: et incuruabitur sublimitas hoim: et humiliabit altitudo viroru. Propterea dilatauit infernus aiam sua: et aperuit os suu absqz vllo termino et descendent sublimes gloriosiqz eius ad eu dns exercituum cognouit hec vt detraheret superbia omnis glorie. Job quoqz dicit. Si ascenderit vsqz ad celum superbia et caput ei nubes tetigerit quasi sterquilinium in fine perdetur

¶ Contra arrogantiã supborum Cpm.xxxiiii.

OMnis fere viciosus diligit sibi similẽ superbus aut elatũ. Unde Salo. in para. Inter superbos semp sunt iurgia ꝛ ibi fuerit superbia ibi erit ꝛ contumelia. Supbus insolita gestit ꝛ cõsueta fastidit magnũ reputat si loqui digneꝛ. maximũ si surgat ꝛ amplexetur: estimat plus dignitatẽ ab ipo q̃ ipm assecutum a dignitate. nunq̃ vult vti paternitatis affectu sed semp vti dñationis imperio. ysayas. Supbia eiꝰ ꝛ arrogãtia eiꝰ. ꝛ indignatio eiꝰ plus q̃ fortitudo eiꝰ reuoluit in aĩo. Quod legiꝛ in euangelio Luc. Facta est cõtentio inter discipulos iesu quis eoꝝ videreꝛ maior. Et ait illis iesus. Reges gentiũ dñanꝛ eorũ ꝛ qui potestatẽ hñt inter eos benefici vocanꝛ. vos aũt non sic: sed qui maior est inter vos sicut minor erit. ꝛ qui pcessor est fiet sicut ministrator. ꝛ Petrus aploꝝ magister in epla ca. nõ quasi dñantẽ in clero sed forma facti gregis in aĩo. Dñi est terra ꝛ plenitudo eiꝰ. vnꝰ est ergo deꝰ vnꝰ est dñs: ceteri non sũt dñi sed ministri quibus interdiciꝛ dñm ꝛ interdiciꝛ misteriũ. Audi sup hec sapientẽ in eccl. Rectorẽ te posuerunt noli extolli. sed esto in illis quasi vnus ex ipsis

¶ Contra fraudẽ ambitiosorum. Cpm.xxxv.

FIli zebedei q̃ p interuentũ matris honorẽ postulauerunt a xpo in Luca. Dic inquit vt sedeant hi duo filii mei vnꝰ ad dexterã alius ad sinistrã tuã in regno tuo meruerunt audire. Nescitis quid petatis. nõ honore sed onere pueniꝛ ad regnum. Un̄ dñs subdit. Non est meũ dare vobis meũ est quidẽ dare: sed non vobis: scȝ ambitiosis quales vos estis licet a deo oĩs potestas sit: supbi tamẽ regnant sibi ꝛ non ex

deo. sz illud ppheticū Osee. Ipsi regnauerūt z nō ex me principes exierunt z non cognoui eos.

¶ De pprietatibus arrogantiū Capitulū. xxxvi

SUperbus amat primas cathedras in sinagogis primos recubitus in cenis: primas salutationes in foro. z vocari ab oib⁹ rabi nō noie psone sz no ie fortune vult appellari. nō vt hō sz vt de⁹ vult honorari sedet sublimis incedit excelsus: vult oēs sibi assurgere singulos inclinare. Porro phūs quidē volens arrogantiā cuiusdā regis eludere cū vidisset eū in throno regali sedere sublimē, pstratus in terrā suppliciter exorauit z confestim non inuitatus ascendens iuxta eū consedit. qd rex vehemēter admirans eo q noscere illū esse phūm. quid hoc egerit exquisiuit. Phūs vero rñdit. aut deus es aut hō. si de⁹ debui te adorare: si homo potuit iuxta te sedere. Rex aūt rōnem cōuertens cōtra phūm intulit. ymo si hō sum nō debuisti me adorare: si de⁹ non debuisti iuxta me sedere. sapienter iste respondit: sed ille prudenter illusit

¶ De superfluo cultu Capitulum. xxxvii.

PRimi parentes fecerunt sibi perizomata post peccatū z a xpo dicitur xpianus. In luca. Non aūt duas tunicas habeatis. sed iuxta Johannis csiliū. Qui habet duas tunicas det vnā non habēti. supbus aūt vt magnificus videat satagit vestiri duplicibus. Indui mollib⁹ preciosis ornari. Sed quid est hō pciosis ornatus nisi sepulchrū foris dealbatum int⁹ aūt plen⁹ spurcitia iacictus z purpura cocus z bissus in limo. putrescunt aurū z argentum. lapides z gēme in luto sordescunt: dignitas z potestas male iacent in puluere: honor, et gloria male sedent in cinere. Quid

ergo superbe filateria dilatas et magnificas fimbrias In iii. Diues ille qui induebat purpura et bisso sepultus est in inferno. Dina filia patriarche. Jacob anteq̃ egrederet vt ait Josephus vt emeret ornamenta mulierũ prouincialiũ virgo permansit. Cũ aũt exiuit Sichen filius regis. Emor eam violenter oppressit Olofernes autẽ qui sedebat in canopeo qui erat ex purpura et auro smaragdo et lapidibus preciosis intextus. iugulatũ est a Judith que cũ pri⁹ vteretur cilicio tunc ornatum iocũditatis assumpsit. Audi ff hoc consiliũ sapientis in Eccl'. In vestitu ne glorieris vnq̃. Et petrus ap̃lus non in veste preciosa nec sit extrinsecus capillatura aut circũdatio auri aut vestimẽtorum cultus

Contra superfluum ornatũ Cp̃m. xxxviii

Attende q̃d cõtra sup̃fluũ ornatũ pminet dñs p pphetã ysayã. Pro eo q̃ eleuate sũt filie Siõ et ãbulauerunt extenso collo et nutibus oculorũ ibant decaluabit dñs verticẽ filiarũ Sion et crimẽ earũ nudabit. In die illa auferet dñs ornamẽtũ calciamẽtorũ et lunulas et torques et monilia et armillas et mitras et discriminalia et periscelidas. et murenulas et olfactoriola et i aures: ãnulos et gẽmas i frõte pẽdẽtes et mutatoria et pallea et lintheamina et acus et specula et sindones et vittas et theristra. et erit p suaui ordore fetor et pro zona funiculus: et pro crispo crine caluicium: et pro fascia pectorali cicilium. Ecce iusta redditur pena pro culpa vt in eo puniantur in quo peccauerunt. Et adhuc super his audi prophetam Ezechielem. O tyre bissus varia de Egypto texta est tibi in velum Jacinctus et purpura de insulis. Elisa facta

sunt operimentum tuū. dentes eburneos et ebenos cō mutauerūt in precio tuo gēmā et purpurā, et scrutulatū et bissum et sericū pposuerunt in mensa tua. dederunt institores tui in tapetibus ad sedendū et repleta es et glorificata nimis: sed nunc contrita es in mari et in pfundis aquarum opes tue ad nichilum redacte sūt et non eris vsqz imperpetuum

¶ Quod plus deferatur vestib⁹ ꝙ virtutib⁹ Ca. xxxix.

Cum quidā phūs in habitu cōtēptibili principis aulam adiisset. et diu pulsans non fuit admissus sed quotiens ingredi tēptasset totiens contigisset re pelli: mutauit habitū et assumpsit ornatū. tunc ad pri mā vocē aditus patuit venienti qui pcedens ad prin cipē palliū qđ gestabat cepit venerabiliter osculari su per quo princeps admirans quid hoc ageret exquisi uit Phūs sic respondit. Honorantē me honoro: qr quod virtus non potuit vestis obtinuit. O vani vani tatū plus vestibus defertur ꝙ virtutib⁹. plus venu stati ꝙ honestati

¶ De fuscatione colorum et ornatu persone mense et domus Capitulum. xl.

Artificialis color superducitur et facies obduci tur naturalis tāꝙ hoīs artificiū artem superet creatoris. non sic in Mathe. Considerate inquit lilia agri quomodo crescunt. non laborant neqz nent. di co aūt vobis qm̄ nec Salo. in omi glīa sua coopert⁹ est sicut vnū ex istis. absit vt adulterin⁹ color cōpara bilis sit natiuo quin immo cū facies adulterino fusca tur colore os abominabili fetore corrūpit. In psalmo Uniuersa vanitas oīs hō viuens. Quid eni vanius ꝙ plectere crines: plātare cesariē: vngere genas: pin

gere faciē pducere supercilia. Salo. Quātūcūqz quidem fallax sit gloria et vana sit pulcritudo. ysayas. Ois caro fenū ⁊ oīs glīa ei⁹ quasi flos agri. In psal. Qm̄ sicut fenū velociter arescēt ⁊ sicut olera herbarū cito cadent. vt ornamentū psone ptereā ne malignius poti⁹ videas ꝙ verius aliquos subticere. quid vani⁹ ꝙ ornare mensam mantilib⁹ picturatis/cutellis ebore manicatis/vasis aureis/vasculis argenteis cuppis ⁊ mappis necalibus ⁊ gradalibus/scutellis/coclearibus/furcinulis ⁊ salariis/capsulis et scabellis. Quid pdest pīgere cameras/ vltare pticas / palliare vestibulū/susternere paulmētū/cōponere lectū plumis inflatū/opertū cericis/obductū cortinis aut etiā canapeo. Scriptū est ei in Psal. Non cū morietur accipiet hec oīa neqz simul descēdet cū eo gloria dom⁹ eius.

¶ Tercius liber de dānabili humane dissolutionis egressu Capitulum primum

NOn est qui de cordis mundicia valeat gloriari qm̄ in multis offendimus omēs. In epl'a ca. et si dixerim⁹ ꝙ pctm̄ nō habem⁹ nosipsos seducimus ⁊ veritas in nobis non est. Quis est qui velit illō dicere cū aplo. nichil michi conscius sum: sed tn̄ in hoc iustificatus non sum. Quis est hic ⁊ laudabimus eū. Job. Ecce inter sctōs nemo est mutabilis. celi nō sunt mūdi in cōspectu ei⁹: ⁊ in angelis suis reperit prauitatem: ꝙto magis abominabilis ⁊ inutilis est homo q̄ bibit aquā iniquitatis. In gene. Penituit ergo deū ꝙ hoīem fecisset in terra. eo ꝙ multa esset hoīs malicia sup terrā: ⁊ cuncta cogitatio hoīs oī tp̄e semp est ad malū itenta. ⁊ ideo tactus dolore cordis itrinsec⁹ deleuit hoīem quē creauit. In euangelio. Porro sup

habūdauit iniquitas et refriguit caritas multoꝝ. In psal. Oēs declinauerūt simul inutiles facti sunt. nō est q̄ faciat bonū nō ē vsq3 ad vnū. Tota pene vita mortaliū plena est pctīs ꝛ vix valeat inueniri q̄ nō declinet ad sinistrā: q̄ nō reuertat ad vomitū: q̄ non putrescat in stercore quin poti⁹ glorient cū malefecerit exultat ī reb⁹ pessimis. Apl's in epl'a ad roma. Repleti sunt oī iniq̄tate malicia/fornicatione/auaricia/neq̄tia/plenī inuidia/homicidiis/cōtentione dolo malignitate/susurratione/detractores deo odibiles/cōtumeliosi/superbi/elati/inuētores maloꝝ/parentib⁹ non obedientes/insipiētes. incōpositi sine affectione absq3 federe ꝛ sine misericordia. talib⁹ ꝛ peioribus mundus iste repletus habūdat. hereticis ꝛ scismaticis: perfidis et tyrannis simoniacis: ypocritis: ambitiosis: et cupidis: raptoribus ꝛ predonibus violentis: ꝛ exactorib⁹. vsurariis: et falsariis: impiis et sacrilegis: proditoribus et mendacibus: adulatoribus et fallacibus: garrulis et versutis: gulosis et ebriosis: mollibus et immundis: pigris et negligentibus: adulteris ꝛ incestuosis: vanis et prodigis: impetuosis iracundis: impatientibus et inconstantibus: veneficis et auguribus: periuris et execratis: presumptuosis et arrogantib⁹: incredulis ꝛ desp̄atis. Demū vniuersis viciis irretitis. In psalmo. Porro sicut deficit fumus deficiēt. Et sicut fluit cera a facie ignis: ita pctōres p̄ibunt a facie dei.

¶ De doloribus quos mali patiuntur in morte. Capitulum.ii.

MAli siquidem quattuor dolores patiuntur in morte. Prim⁹ dolor est angustia corporea tanta et tam grauis quanta et qualis non fuit nec est in

presenti vita ante dissolutionem illam. Quod in qui
busdam et si non in omnibus apparet pre nimio do-
lore seipsos discrepantibus foris enim incomparabilis
est violentia quando nexus illi et phisicales nodi in-
ter corpus et animam disrumpuntur. Unde propheta la
mentando ait in psal. Circumdederunt me dolores mor
tis. Non est membrum/non est articulus in corpore:
quod penitus non inuoluatur illo inexpugnabili dolo
re. Secundus dolor est quando iam plene defatigato
corpore et suis exhausto viribus anima multo libe-
rius videt tunc in momento occurrere omnia opera
bona sua vel mala que fecit que omnia reducuntur
ante oculos interiores: dolor iste tantus et retractio
ista tam grauis est quando anima plurimum turbata cogi
tur quasi seipsam odisse. Unde dicitur in psal. Torrentes
iniquitatis conturbauerunt me. nota torrentes iniquitatis
cum multo impetu veniunt et videntur diruere omnia: ita in
morte videbit malus omnia subito que fecit opera bona
vel mala. Tercius dolor est quando anima incipit tam iuste iu-
dicare et sibi pro iniquitatibus suis singularia debita ge
henne videt iminere. Unde in psal. Circumdederunt me do
lores inferni. Quartus dolor est quando anima adhuc in cor
pore posita videt spiritus malignos ad decipiendum se
paratos vbi tantus est dolor et timor quod misera anima li
cet exitura quamdiu potest refugiat et tempus sue capti-
uitatis redimat antequam de corpore exeat.

De aduentu christi ad mortem cuiuslibet hominis Ca. iii.

Uidet etiam tam bonus quam malus antequam anima egrediatur
de corpore christum in cruce positum. Malus ad confu
sionem vt erubescat se non esse redemptum sanguine christi
sua culpa exigente. Unde de malis dicitur in euangelio

Uidebunt in quē pupugerūt. qđ intelligitur de aduē tu xpi ad iudicium ꝛ de aduentu ad diem mortis. bonus vero videt ad exultationē. habem⁹ ex vbis aplī qui ait. Usqꝫ in diē aduētus eius. i. vsqꝫ in diē mortis qñ apparet tā bonis ꝙ malis xps i cruce posit⁹. ꝛ ipe xps de iohāne euāge. ait. Sic eū volo manere donec veniā. i. in virginitate pseuerantem donec veniā ad obitū eius. Quattuor nāqꝫ legunꝶ aduent⁹ xpi. duo visibiles. pm⁹ in mēte ad iudiciū. scđs i obitu cuiuslꝫ fidelis. ꝛ duo inuisibiles. prim⁹ in mēte p grām. Uñ in euā. Ad eū veniemus ꝛ mansionē apud eū faciemus Scđs in obitu cuiuscūqꝫ fidelis. Uñ io. in apoca. Ueni iesu. Uñ dicitꝶ obitus qꝛ obuiam venit ei christus.

¶ De putredine cadauerum Capitulum. iiii.

In psalmo. Exibit spūs eius ꝛ reuerteꝶ in terram suā: in illa die peribūt oēs cogitationes eorum. O quot ꝛ ꝙti mortales de mūdane puisionis incertitudine cogitāt: sed surrepēte subito veniēte mortis articulo repēte cūcta q̄ cogitāt euanescūt. In psalm. Sicut vmbra cum declinat ablati sunt: ꝛ excussi sunt sicut locuste. Exibit ergo spūs eius ꝛ reuerteꝶ in terram suā nō volūtarius sed inuit⁹. Job. Quia cū dolore dimittit que cū amore possedit ac velit nolit constitutus est ei termin⁹ qui pteriri nō poterit i quo terra reuertetur in terrā: qꝛ terra es ꝛ i terrā ibis. In gene. quidē. Naturale quidē est vt materiatū in materiaꝫ reuertaꝶ. In psal. Auferet spm̄ eoꝝ et deficient et in puluerē suū reuertenꝶ. In eccl. Cū autē homo morieꝶ hereditabit bestias serpētes ꝛ vmes. iob. Oēs eni in puluerē dormient ꝛ vermes cooperient eos ysa. Sicut vestimētū sic comedet eos vermis ꝛ sicut lanam

ric deuorabit eos tinea. Job. Quasi putredo cõsumē
dus sum ꝛ quasi vestimentũ qđ comeditur a tinea. pu
tredini dixi: pater me⁹ es mater mea ꝛ soror mea ver
mibus. Homo putredo fili⁹ hoīs vermis quā turpis
pater quā turpis mater: quā abominabilis soror. Cō
ceptus est homo de sanguine per ardorē libidinis pu
trefacto: cuius tandē cadauer quasi funebres vermes
assistent. Uiuus generat pediculos ꝛ lumbricos: mor
tuus generabit vermes ꝛ muscas. Uiu⁹ produxit ster
cus ꝛ vomitũ: mortuus producet putredinē ꝛ fetorem
Uiuus eni hoiem vnicũ impinguauit: mortuus ver-
mes plurimos īpinguabit. q̄d ergo fetidius humano
cadauere: q̄d horribilius hoīe mortuo. cuius gratissi
mus erat amplexus in vita horribilis erit aspect⁹ in
morte: q̄d ergo ꝓsunt diuitie: quid epule: q̄d honores
Diuitie eni nō liberabũt a morte: epule nō defendēt
a verme: honores nō eripiēt a fetore. Qui modo se-
debat in throno: modo iacet sepult⁹ in tumulo. q̄ mo
do fulgebat ornat⁹ in aula: modo sordet nud⁹ in tum
ba. Qui modo vescebatur delicijs in cenaculo, modo
consumitur a vermibus in sepulchro.

¶ De tristi memoria damnatorum Cpm. v.

In eccl. Uindicta carnis impij vermis et ignis
vterq; duplex. Interior ꝛ exterior. Interior que
rodit ꝛ vrit cor: exterior que rodit ꝛ vrit corpus. ver-
mis inquit eorũ nō morietur ꝛ ignis nō extinguetur.
Judith Dabit dñs ignem ꝛ vermes in carne eorũ vt
vrant ꝛ sentiāt vsq; in sempiternũ. ysayas. Uermis
conscientie tripliciter lacerabit. affliget memoria tur
babit pena: torquebit angustia. In libro sapien. Ue-
nient in cogitatiōe peccatoꝝ suoꝝ timidi. ꝛ trāsducēt

illos ex aduerso iniquitates eorũ dicentes. q̃d ꝓfuit nobis superbia ⁊ iactãtia diuitiarũ/ q̃d cõtulit nobis. Transierunt illa omnia tanq̃ vmbra / et sicut nauis qui pertransiit fluctuante aqua cuius cũ periit nõ est inuenire vestigium: sic et nos nati continuo desinim⁹ esse. virtutisq; signum nullũ valemus ostendere: sed in malignitate nostra cõsumpti sumus. Cum ingenti turbatione recogitabant que cum nimia delectatiõe gesserunt: vt stimul⁹ memorie pungat ad penã/ quos aculeus nequitie stimulauit ad culpam.

¶ De inutili penitentia dãnatorum. Cpm. vi.

Dicent inter se penitẽtiã agẽtes errauim⁹ a via veritatis ⁊ iusticie lumẽ nõ illuxit nobis. In Luca. Tũc incipiẽt dicere montib⁹ cadite sup nos ⁊ collibus opite nos penitebũt ad penã: sed nõ cõuertent ad veritã: iustũ est enĩ vt q̃ noluerunt cũ potuerũt cũ velint nõ possint. In luca. Dedit enĩ deus eis locũ penitentie ⁊ ipi abusi sunt eo. ꝑterea diues ille q̃ cruciat in flãma dicebat ad abrahã in Lu. Rogo te pater vt mittas lazaꝝ in domo pr̃is mei. habeo enĩ. v. fratres vt testeẽ illis ne ⁊ ipi veniãt in hũc locũ tormẽtorum. Cui cũ abrahã rñdisset: moysem ⁊ ꝓphetas audiant illos. subiũxit. non pater abrahã: sed si q̃s ex mortuis ierit ad eos penitentiã agerent: agebat ⁊ ipe penitẽtiam in inferno: sed q̃ cognoscebat eã inutilẽ rogauit vt annũciaret hoc fratribus suis. quatin⁹ agerent in hoc seculo penitentiam fructuosam: quia tunc prodest homini penitere cum potest ipse peccare.

¶ De diuersis penis inferni. Capitulum. vii.

Pene autẽ infernales ſm diuersa pctã sunt diuerse. Prima pena est ignis. scđa frigus. De his

dicit dñs. Ibi erit fletus ꝛ stridor dentiū: fletus ꝑpter fumū ignis: stridor dentiū ꝑpter frigus. Tercia erit fetor. De his tribus dr in psalmo. Ignis ꝛ sulphur et spūs ꝓcellaꝝ. Quarta vermes indeficientes. vnde ysayas. Uermis coꝝ non morietur: ꝛ ignis nō extinguetur. Quinta flagra ꝑcutientiū. vñ ysayas. Parata sunt iudicia blasphematorib⁹ ꝛ ꝑcutientes mallei stultoꝝ corporib⁹. Sexta tenebre palpabiles exteriores ꝛ interiores. vñ Job. Terra miserie ꝛ tenebrarum vbi vmbra mortis. Et alibi. Uadā ad terram tenebrosam ꝛ optam mortis caligine. In psal. Et illud ineternum nō videbit lumen. Et alibi. Impii in tenebris conticescēt. Septima cōfusio petōꝝ. Tūc eni vt legit erunt libri aperti id est consciētie hoīm vt erunt oībus manifeste. Octaua horribilis visio demonum q̄ videbunt in executione flāmaꝝ ꝛ sintillarū de igne ascendentiū. Nona ignee cathene q̄bus ipsi singulis mēbris cōstringentur. Prima est cōcupiscentie. scđa malicioso ꝝ. tercia luxurioso ꝝ. quarta inuidoꝝ ꝛ odiū habentiū. quīta eoꝝ q̄ in hoc seculo ꝑ flagella nō meruerūt castigari: sed quia exacerbauit dñm petōr s̄m multitudinē ire sue nō quereret. sexta eoꝝ q̄ in tenebris ambulātes ad lumē verū/scʒ ad xp̄m venire lumē cōtēpserunt. septima cōfitentiū petā sua ad pniam cōtēnentiū. octaua illoꝝ q̄ in hoc seculo libēter vident mala ꝛ faciūt. nona illoꝝ q̄ per singula vicia sūt defluxi: qui ambulāt in desideriis suis ꝛ concupiscentiis suis.

¶ De ineffabili angustia dānatorum. Cpm. viii.

In libro sa. Uidētes turbabūtur timore horribili gemētes pre angustia spūs ꝛ dicentes. Hi sunt quos aliqñ habuim⁹ i derisū ꝛ similitudinē iproperii.

nos autē insensati vitā illoꝝ estimabam⁹ insaniā ꝛ fi
nē illoꝝ sine honore. Ecce quō cōputati sūt īter filios
dei: ꝛ īter sctōs sors illoꝝ est. Suppliciū erit maloꝝ in
tueri glīam btōꝝ lꝫ forte post finē iudicii. Beati q̄dē
visuri sūt reprobos ī tormētis: ſm illō ī psal. Letabit
iustus cū viderit vindictā ipsoꝝ. reprobi v̄o non sunt
visuri beatos ī glīa: ſm illō ysaye Tollat impius ne vi
deat gloriā dei. In li. sa. Talia dicēt ī iferno pctōres
qm̄ spes īpii tāq̄ lanugo est q̄ tollit a vēto. ꝛ tāq̄ spu
ma gracilis q̄ a ꝓcella dispergit ꝛ tanq̄ fum⁹ a ven
to diffusus: ꝛ tanq̄ memoria hospitis vnius diei.

¶ De igne gehennali. Capitulum. ix.

IGnis gehēnalis lignis nutritur nec flatu succen
ditur ſꝫ a deo creat⁹ est inextinguibilis ab origi
ne mūdi. Job. Scriptū est eni Deuorabit eū ignis q̄
nō succēditur. creditur esse sub terris: ſm illud ꝓphe
te ysay. Infernus subter cōturbatus in occursū aduē
tus tui. ſꝫ ꝛ oīs locus reprobis est penalis: qꝛ semꝑ se
cum deferūt cruciatū ꝛ vbiqꝫ circa se tormentū incur
runt. Ezechiel ꝓducā inquit ignē de medio tui qui co
medet te. Ignis aūt gehēne semꝑ ardebit ꝛ nunq̄ lu
cebit: semꝑ vret ꝛ nunq̄ cōsumet: semꝑ afficiet ꝛ nūq̄
deficiet. Est aūt apud iferos summa tenebraꝝ obscu
ritas: imēsa penaꝝ acerbitas īfinita miseriaꝝ eterni
tas. In math. Ligatis inq̄t manib⁹ ꝛ pedib⁹ mittite
eū in tenebras exteriores vbi erit flet⁹ ꝛ stridor dētiū
singula mēbra ꝑ suis pctīs ꝓpria sustinebūt tormen
ta vt ī eo puniātur in quo peccauerūt. Scriptū est eni
per q̄ peccat hō ꝑ hec ꝛ torquet. Vñ q̄ lingua peccaue
rat cruciat in ligua ꝓpt qō diues clamabat pr̄ abra
hā miserere mei ꝛ mitte lazaꝝ vt intigat extremū di

giti sui in aquã vt refrigeret linguã meã. p digitum
itelligit opatio digitis enĩ opamur: quasi dicat si mi
nimũ operũ lazari haberẽ minorẽ penam sentirem.

¶ De tenebris inferni. Capitulum. x.

REprobi vero nõ solũ exteriorib⁹ sz interiorib⁹ te
nebris inuoluent: qr spũali pariter ꝛ corporali lu-
ce carebũt. Scriptũ est enĩ ysaye Tollat ipius ne vi
deat gl'iam dei q̃ sol⁹ inferit i lucẽ sempiternã. tantã
aũt i penis reprobi tollerabũt angustiã vt vix aliq̃d
cogitare valeãt ppt penã: sz illuc dirigent ipetũ cogi
tationis vbi sentiũt vim doloris. Sane discipul⁹ q̃dã
fert appartuisse mgr̃o post mortẽ quẽ cũ magr̃ itelle
xisset fore dãnatũ q̃siuit a deo. si aliq̃ q̃stiones ab ife
ris xterent: q̃ dr̃ rñdisse. apud iferos nichil p̃ter penã
esse Sicut ait salo. Nec opes/nec ratio/nec sciẽtia/nec
sapiẽtia ẽ apud iferos quo tu pperas. Erit enĩ repro
bis tãta mẽtis obliuio: tãta cecitas mẽtis: tanta ceci
tas ai: tãta ꝯfusio rõnis vt raro vel nunq̃ ad cogitã
dũ quicq̃ de deo possint assurgere/ needũ ad cõfiten
dum valeãt aspirare: nã a mortuo perit ꝯfessio tanq̃
ab eo q̃ nõ est. Scriptũ est enĩ in psal. Nõ mortui lau
dabũt te dñe: neqz oẽs q̃ descẽdũt i infernũ. ysayas.
Non infern⁹ cõfitebitur tibi neqz mors laudabit te.

¶ De conuersione penarum. Cpm. xi.

DImitte me dñe dicit Job vt plangã paululum
dolorẽ meũ anteq̃ vadã ꝛ nõ reuertar ad terrã
tenebrosam ꝛ opertã mortis caligine. Terrã miserie
et tenebraꝝ vbi vmbra mortis ꝛ null⁹ ordo sz sempi-
tern⁹ horror inhabitat. ordo q̃dẽ erit in quãtitate pe
naꝝ. In euãge. qm̃ i qua mẽsura mẽsi fueritis reme
tietur vobis vt q̃ grau⁹ peccauerit grau⁹ puniat. pe

sentes ei potent patient tormēta. sed nō erit ordo in quātitate rer̄ 7 in qualitate elementor̄. qz ignis exu ret 7 nō lucebit vt seruiat ad tormenta 7 nō ad cōso= lationē īducēdā. Job. qz de aquis nimiū frigidis trā sibūt ad calorē igneum: 7 de ardore nimio ad frigus ītollerabile vt subita cōtrarior̄ mutatio grauiorē īfe rat cruciatū experimēto cognoui qd adustis si frigi= dū statim adhibeas ardentiorē sentiat cruciatum

¶ De diffidentia damnatorum Cpm. xii

SIcut oues in inferno positi sunt: mors depascet eos. dictum est a similitudine iumentor̄ q̄ nō ra dicit⁹ euellūt herbas sed solūmodo sūmitatē carpūt vt iterū herbe renascant ad pastū. sic 7 ipsi quasi mor te depasti reuiuiscent ad mortē vt eternalit moriant Ouid. sic 7 in cōsūptū ticii semp̄qz renascēs nō perit vt possit sepe perire iecur. Tūc erit mors immortalis tunc viuunt morti qui vite sunt mortui: q̄rent mortē 7 nō īuenient q̄ vitā habuerūt 7 pdiderūt. Audi iohā nē i apo. ix. In dieb⁹ illis q̄rent hoīes mortē 7 nō īue niēt eā. desiderabunt mori 7 mors fugiet ab illis. O mors q̄ dulcis esses q̄bus tā amara fuisti / te solam desiderantē optabūt q̄ te solā vehementer oderunt.

¶ Cur reprobi nunq̄ liberant a penis. Cpm. xiii.

NUllus ergo sibi blandiat 7 dicat in psal. qz deus nō vsqz in finē irascet neqz ineternū īdignabit sz miseratio ei⁹ sup oīa opa ei⁹ qz cū irat⁹ est nō obli uiscit misereri. Nec quicq̄ eor̄ que fecit odiuit / assu= mens in argumentū erroris quod ait dn̄s per pphe tā ysayā. Congregabunt in congregatione vni⁹ fal cis in lacū 7 claudent in carcerē 7 post multos dies vi sitabunt. Homo nāqz peccauit ad tps non ergo pu=

niet in eternū. O spes inanis o falsa presumptio. Job Nō credat frustra errore deceptus q̄ aliquo precio redimendus sit. quā in īferno nulla est redēptio. Congregabunt ergo pctōres in lacū ꝛ claudent ī carcerē .s. in inferno in quo sine corporib⁹ vsqꝫ in diē iudicii torquebunt. ꝛ post multos dies vꝫ postq̄ resurgent cū corporib⁹ suis in nouissimo die visitabunt nō ad salutē/sed ad vindictā. qꝛ post diē iudicii grauı⁹ punientur. Sic ꝛ alibi dr̄ in psal. Visitabo in virga iniquitates eoꝝ ꝛ in vberibus pctā eoꝝ. Predestinatis ergo irascit de⁹ tpaliter qꝛ flagellat oēm filiū quem recipit. de quib⁹ illud accipit. Non in finē irascet ꝛc. Reprobis aūt irascit eternaliter/qꝛ iustū est vt qd̄ impi⁹ in suo preuaricat eterno/de⁹ vlciscat in suo. nā lꝫ peccandi facultas illū dimittat. ipe tn̄ non dimittit voluntatem peccandi. Scriptū est enī in psal. Supbia eoꝝ q̄ te oderunt ascendit semper non humiliabunt reprobi iā desperati de venia/sed mal ignitas odii in illis tm̄ exercet q̄ velint illū oīno non esse p quē sciunt se tā infelicit esse dānatos. Maledicēt altissimo ꝛ blasphemabūt excelsū conquerētes cū ee malignū q̄ creauit eos ad penā ꝛ nunq̄ inclinet ad veniā. Audi io. i apo. di. Grando magna descēdit de celo ī hoīes ꝛ blasphemauerūt oēs deū ꝓpt plagā grādīs. quā magna facta est vehement. volūtas ergo dānati lꝫ amiserit ptātis effectū sꝫ tn̄ hēbit malignitatis affectū et ipa erit ī īferno suppliciū q̄ fuerat ī mūdo pctm̄. lꝫ forsā ibi pctm̄ sit sꝫ nō meritū. Impi⁹ ergo qꝛ sēp hēbat ī se reatū ex culpa/sēp sentiet se cruciatū ex pena: qꝛ qd̄ ipe p pniam nō deleuit/dn̄s p idulgētiā nō remittit. Ad magnā ergo ꝑtiet iusticiā iudicantis vt nūq̄

careant gehennali supplicio qui nunq̃ in hac vita vo luerint carere pctō. Voluissent itaq; si possent viuere sine fine vt potuissent sine fine peccare. Ostendunt eni q̃ semp in peccato cupiunt viuere: qr nunq̃ desi- nunt peccare dum viuunt

¶ Testimoniū de suppliciis eternalib⁹. Ca.xiiii.

Quis vnq̃ poterit habitare de vobis cū ardori- bus sempiternis. Illic fumus erit i furore ignis ardens tota die ac nocte nō extinguet: sed ascendet fumus eius in sempiternū. Iere. Dabo vobis in op- probriū sempiternū ꝛ ignominiā q̄ nūq̃ obliuione de lebit. Daniel. Qui dormierint i terre puluere euigila bunt alii i vitā eternā. alii in opprobriū vt viuāt sem per. Sal. Mortuo hoie ipio nulla spes erit de eo huic ex tiplo veniet ꝑditio sua ꝛ subito ꝑeret nec hēbit vl tra medicinā. Ideo iohā. apo. Si q̄s odorauerit bestiā ꝛ ymaginē ei⁹ hic bibet de vino ire dei ꝛ cruciabitur igne ꝛ sulphure ꝛ fumus tormentoꝝ ascendet in secu- la seculoꝝ nec habebit requiem die ac nocte. Cōfir- mat hoc veritas q̄ damnandos i iudicio eternaliter reprobabit dicens in Mathe. Ite maledicti in ignē eternum q̄ paratus est diabolo ꝛ angelis eius. Si ꝫm iudicium diuinum i Deu. In ore duoꝝ vel trium stet omne verbum. quantomagis i ore tantorum viroꝝ deposita veritate constabit.

¶ De die iudicii Capitulum.xv.

Ecce ergo dies dñi veniet crudelis ꝛ indignatio nis plenus ire ꝛ furoris ad ponendā terrā in so- litudinē ꝛ pctōres ei⁹ cōterendos de ea. qm stelle ce li ꝛ splendor eaꝝ nō expandent lumē suū. Obtenebra tus est sol in ortu suo: ꝛ luna non splendebit in lumine

suo et visitabo sup orbē mala et cōtra ipsos iniquitates eorum et requiescere faciam supbiam ifidelium et arrogā- tiā fortiū humiliabo ppterea oēs manus dissoluētur et omne cor hoīs tabescet et cōteretur torsiōes et dolores tenebūt eos quasi pturientes dolebunt. vnusqsqz ad pximū suū stupebit facies cōbuste vultus eorum. Sophonias. Dies illa dies ire vt dies tribulationis et angu- stie dies calamitatis et miserie: dies tenebrarum et ca liginis: dies nebule et turbinis: dies tube et clangoris quia consummationē dn̄s faciet cū festinatione cūctis habitantibus in terrā. In Luca. Et superueniet repen tina dies illa tanq̄ laqueus in oēs qui sedent super fa ciem omnis terre. In Math. qm̄ sicut fulgur exit ab oriente et appparet vsqz in occidente. ita erit aduentus filii hominis. Apostolus. Dies enim dn̄i sicut fur i no cte ita veniet: cum dixerit pax et securitas tunc repenti nus eis superueniet interitus sicut dolor in vtero ha- benti et non effugient

¶ De precedente tribulatione. Capitulum. xvi.

In matheo. Precedet autem tribulatio magna qualis nunq̄ fuit ab initio mundi vsqz mō neqz fiet nisi abbreuiati fuissent dies illi: nō fieret salua oīs caro. In Matheo. Surget eni gens cōtra gentem et regnum contra regnum: et terremotus magni erunt p loca: terrores de celo et tēpestates et pestilētie et fames et signa magna erunt in sole et luna et stellis: et in terris pressura gentium pre confusione sonitus maris et flu- ctuum: arescentibus aūt hominibus pre timore et expe ctatione que superuenient vniuerso orbi. surgent pseu do christi et pseudo falsi pphete et dabūt signa magna et prodigia. ita q̄ si fieri potest in errorem educātur ele

eti. Apostolus ad corynth. Tūc reuelabitur hō peccator et filius perditionis qui aduersatur et extollitur super omne quod dicitur aut colitur deus ita vt in templo dei sedeat ostendens se tanq̄ sit deus. quem dn̄s interficiet spiritu oris eius. mittetur autem helyas priusq̄ veniet dies dn̄i magnus ꝛ horribilis et cōuertet corda patrum in filios ꝛ corda filiorum ad patres cum quo veniet Enoch. ꝛ prophetabunt In apoca. Diebus mille ducentis. lx. Amicti saccis ꝛ cum finierint testimonium suum bestia quedam ascendet de abisso. faciet aduersus illos bellum ꝛ vincet illos et occidet: ꝛ corpora eorum iacebunt in plateis ciuitatis magne: vbi dominus eorum crucifixus est: ꝛ post tres dies ꝛ dimidiū spiritus vite intrabit in eos

¶ Qualiter veniet dn̄s ad iudicium. Cpm. xvii.

In Eccle. Statim autem post tribulationem illorum dierum sol obscurabitur ꝛ luna non dabit lumen vel splendorem suum ꝛ stelle cadent de celo ꝛ virtutes celorum mouebunt et tunc apparebit signum filii hominis in celo et plangent super eum omnes tribus terre. In apoca. Reges ꝛ principes tribuum ꝛ diuites ꝛ fortes et omnis seruus ꝛ liber abscondent se in speluncis ꝛ in petris montium ꝛ dicent montibus et petris. Cadite super nos ꝛ abscondite nos a facie sedentis super thronum. et ab ira agni. q̄m veniet dies dn̄i magnus ire ipsorum ꝛ quis poterit stare. In Matheo Et mittet angelos suos cum tuba ꝛ voce magna ꝛ cōgregabunt electos dei a quattuor ventis celi a summis celorum vsq; ad terminos eorum. Apostolus ad Thimotheum. Tunc ipse dominus cum iussu ꝛ in voce angeli ꝛ in tuba dei descendet de celo. In iohanne

Et omēs qui in monumentis sunt audient vocē filii dei ꝛ procedent boni in resurrectionem vite. mali aūt in resurrectionem iudicii. In apoca. Mors ꝛ infernus dabunt mortuos suos qui in ipis erunt ꝛ videbit oīs oculus. ꝛ qui eū pupugerunt filium hominis veniētē in nubibus celi cum virtute magna ꝛ maiestate. Ysayas. Veniet aūt dn̄s ad iudiciū non solū cum angelis sed etiam senioribus populi sui. Salo. Nobilis in portis quando sederit cū senatoribus terre. In Math. Sedebunt enī ꝛ ipi super sedes. xii. iudicantes duodecim tribus israel. Daniel. Aspiciebam inquit donec throni positi sunt et antiquus dierum sedit. vestimentum eius quasi nix candidum et capilli capitis eius quasi lana alba. Thronus en⁹ quasi flāma ignis. rote illius quasi ignis accensus fluuius igneus rapid⁹ egrediebatur a facie eius. milia milium ministrabāt ei ꝛ decies centēnea milia assistebant illi. Dauid i psal. Deus noster manifeste veniet et non silebit. ignis in conspectu eius exardescet / et in circuitu eius tempestas valida. Nubes et caligo in circuitu eius / iusticia et iudicium preparatio eius. Et aduocat celum desursum ꝛ terram discernere populum suum. In Matheo. Nam congregabuntur ante eum omnes gentes ꝛ separabit eos ab inuicem sicut pastor segregat oues ab hedis. ꝛ statuet quidem oues a dextris / hedos autem a sinistris.

¶ De potētia / sapiētia / ꝛ iusticia iudicis. Cpm. xviii

IOb. O q̄tus tunc erit timor ꝛ tremor / q̄tus erit fletus ꝛ gemitus. Ysayas. Nā si colūne celi contremescunt ꝛ pauescunt aduentum ei⁹ / ꝛ angeli pacis amare flebūt / pctōres aut quid facient. In epl'a. can.

c. ii.

Si iustus vix saluabitur impius ꝛ pctõꝛ vbi parebũt. Propterea clamabat propheta dauid. Non intres in iudiciũ cũ seruo tuo:q: non iustificabitur in conspectu tuo omis viuẽs. Si iniquitates obseruaueris domine:dñe quis sustinebit. Quis enim nõ timeat iudicem potentissimũ sapientissimũ ꝛ iustissimum. Sapiẽtissimum quẽ nemo potest latere. potentissimum quẽ nemo potest effugere. iustissimum quem nemo potest corrũpere. Job. Si fortitudo queritur robustissimus est sapiens corde et fortis robore. Si equitas iudicii nemo audet ꝓ me testimoniũ reddere. Job. Si iustificare me voluero os meum condẽnabit me prauum cum ꝓbabit. Etiã si simplex fuero. Dauid. Jpe dixit et facta sunt:ipse mandauit et creata sunt. Qui vocat stellas ꝛ dicunt: Assumus. ꝛ q̄ facit angelos suos spiritus:et ministros suos ignẽ vrentem. cuius voluntati nil oĩno resistitur. cui nullũ verbũ est impossibile: cui flectitur omne genu celestium terrestrium ꝛ infernorum. hunc ergo nemo potest effugere dicente propheta Dauid. Si ascendero in celum tu illic es: si descendero i infernum ades. Jpse scrutatur renes ꝛ corda cuius oculis omnia nuda sunt ꝛ aperta: qui pluuie guttas et arenas maris dinumerat deus sciẽtiarum prescius omnium et conscius singulorum. Occultus occultorum omnium indagator: Hũc ergo nemo potest latere: sicut dicit Apostolus ad hebreos. Nulla creatura inuisibilis in conspectu eius. Jpse est iudex iustus fortis et patiens. ꝛ multe misericordie: qui nec precio/nec prece/nec amore/nec odio declinat a semita rectitudinis:sed via regia semper incedens. Nullum malum preterit impunitum et nullum bonũ irre

muneratum relinquit. Hunc ergo nemo potest cor-
rumpere. Juxta quod psalmista. Tu reddis singu-
lis s'm opera eorum.

¶ De diuino iudicio. Capitulum.xvi.

QUis autem non timeat illud examē. in quo idē
erit accusator aduocat' et iudex. Accusabit eū
cum dicet in euangelio. Esuriui et non dedistis michi
manducare ꝛc. Aduocabit cum subdit ꝙ diu non fe-
cistis vni de minimis his non michi fecistis ꝛc. Judi-
cabit cum inferet. Discedite a me maledicti ꝛc. Non
erunt testes necessarii in illo iudicio: quia tunc mani-
festa erunt abscondita tenebrarum. Nichil enī occul
tum erit quod non reueletur. Daniel. Tunc libri con
scientiarum erunt aperti: et iudicabuntur mortui ex
his que sunt scripta in libris s'm opera eorum. quāt'
erit pudor in peccatoribus. quāta confusio cum eorū
nephandissima crimina: cunctis erunt liquide mani
festa. Dauid. Beati quorum remisse sunt iniquitates
et quorum tecta sunt peccata. Ab illa sentētia nunꝙ
poterit prouocari. In Johanne. quia pater omne iu-
diciū dedit filio. In apoca. Qui aperit et nemo clau
dit: os enim domini locutum est.

¶ ꝙ nichil proderit damnandis. Cp'm.xvii.

EZechiel. Tunc non proderunt damnādis opes
nec defendent honores non suffragabunt amici
Scriptum est enim in ezechiele. Argentum eorum ꝛ
aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris
domini. In apoca. Flebunt et plangent reges terre
cum viderint fumum incendii propter timorem tor-
mentorum eius. ysa. Quid ergo facietis in die visi-
tationis et calamitatis de longe venientis: ad cuius

fugietis auxilium? vnusquisqz onus suum portabit. Anima que peccauerit ipsa morietur. In Matheo. O districtum iudicium in quo non solum de factis; sed de omni verbo ocioso quodcunqz locuti fuerint homines redditurí sunt rationem: in quo vsqz ad nouissimum quadrantem exigetur debitum cuz vsuris; quis ergo fugere poterit a ventura ira. Mittet ergo filius hominis angelos suos et colliget de regno eiꝰ omnia scandala. ꝛ eos qui faciunt iniquitatem: ꝛ alligabunt fasciculos ad comburendum: et mittent eos in caminū ignis ardentis/ ibi erit fletus ꝛ stridor dentium: et gemitus et eiulatus et vlulatus luctus ꝛ cruciatus: stridor et clamor: timor et tremor: dolor ꝛ labor: ardor et fetor: obscuritas et anxietas: acerbitas et asperitas: calamitas et egestas: angustia et tristicia: obliuio et confusio: torsiones et punctiones: amaritudines et terrores: fames et sitis: frigus ꝛ cauma: sulphur et ignis ardens in secula seculorum.

¶ Explicit liber de vilitate conditionis humane parisius Impressus in vico maturinorum per magistrum Petrum le Dru/ pro Johanne Petit librario cōmorante in vico sancti iacobi: ad intersignium leonis argentei.

¶ De proprietatibus romanorum.

Ante omnia sapientes sunt romani vt faciāt malum: bene autem facere nesciunt. Hi inuisi terre et celo ⁊ vtriqꝫ iniecere manus. Impii in deum temerarii in sancta sediciosi inuicem emuli ī vicinos inhumani in extraneos: quos vtrūqꝫ amantes amat nemo. et cum timeri affectant ab omnibus omnes timeant necesse est. Hi sunt qui subesse non sustinent. preesse semper volunt: prodesse vero non norunt superioribus infideles īferioribus īportabiles. Hi inverecundi ad petēdum/ad negandum frontosi. Hi importuni vt accipiant: ingrati vt acceperunt. Docuerunt linguam suam grandia loqui cum operātur exigua. largissimi promissores et paucissimi exhibitores. blādissimi adulatores et mordacissimi detractores. simplicissimi dissimulatores et malignissimi proditores.

¶ Hec de proprietatibus romanorum.

[illegible]

